

POLSKA

Raport roczny dotyczący działań zmierzających do osiągnięcia równowagi pomiędzy zdolnością połowową a wielkością dopuszczalnych połowów za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2024 r.

Wprowadzenie

Zgodnie z art. 22 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniającego rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylającego rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE – zwane dalej „rozporządzeniem (UE) nr 1380/2013”, państwa członkowskie Unii Europejskiej są zobowiązane przekazywać Komisji Europejskiej do 31 maja każdego roku sprawozdania na temat równowagi pomiędzy zdolnościami połowowymi swoich flot a swoimi uprawnieniami do połowów.

I. PODSUMOWANIE RAPORTU

Na dzień 31.12.2024 r. polska flota rybacka liczyła 721 statki rybackie (wraz ze statkami połowiącymi na Zalewach: Wiślanym i Szczecińskim). Łączna zdolność połowowa tych statków wynosiła 33 980,89 GT i 76 254,43 kW. Polskie rybołówstwo generalnie dzieli się na dwa podstawowe sektory: rybołówstwo bałtyckie (zaangażowana jest zdecydowanie przeważająca część floty) oraz rybołówstwo dalekomorskie.

Podstawowymi gatunkami poławianymi przez polskich rybaków w Morzu Bałtyckim są: szprot, śledź i ryby płaskie. Do głównych gatunków poławianych przez polskie statki dalekomorskie należą: ostrobok, błękitek i makrela.

Polska od dnia przystąpienia do Unii Europejskiej ściśle przestrzega zasad systemu, dotyczącego bilansowania wprowadzanej i wycofywanej z rybołówstwa zdolności połowowej, aktualnie określonego w art. 23 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1380/2013.

II. Opinia nt. równowagi pomiędzy zdolnością połowową a zasobami

Wyniki wskaźników biologicznych (za okres 2022-2024), technicznych (za okres 2022-2024) i ekonomicznych (za okres 2021-2023) dotyczących poszczególnych segmentów floty bałtyckiej, które zostały przedstawione w rozdziale VIII. Sekcja F *Oszacowanie i dyskusja na temat wskaźników równowagi* niniejszego raportu wskazują, że:

- segment VL0008PG - Statki o długości całkowitej do 8 metrów, poławiające netami i innymi narzędziami biernymi (do 2021 r. występował zakres długości do 10 m) – jest niezrównoważony,
- segment VL0812PG - Statki o długości całkowitej od 8 do 12 metrów, poławiające netami i innymi narzędziami biernymi (do 2021 r. występował zakres długości od 8 do 10 metrów) – jest niezrównoważony,
- segment VL1218DFN - Statki o długości całkowitej od 12 do 18 metrów, poławiające netami – jest niezrównoważony,
- segment VL1218TM - Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 12 do 18 metrów (segment wyszczególniony w 2020 r.) – jest zrównoważony/ bliski zrównoważenia,
- segment VL1218DTS - Trawlery poławiające włokami dennymi o długości całkowitej od 12 do 18 metrów – jest niezrównoważony,
- segment VL1824TM - Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 18 do 24 metrów – jest zrównoważony/ częściowo zrównoważony,

- segment VL2440TM - Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 24 do 40 metrów – jest zrównoważony/ bliski zrównoważenia.

Zgodnie z art. 22 ust. 4 ww. rozporządzenia (UE) nr 1380/2013, opracowany został plan działania dla segmentów floty bałtyckiej, w stosunku do których stwierdzono strukturalną nadwyżkę zdolności. Plan działania stanowi integralną część niniejszego raportu i znajduje się w rozdziale IX.

III. SEKCJA A

Opis floty rybackiej

Polskie rybołówstwo generalnie dzieli się na 2 podstawowe sektory:

- **rybołówstwo bałtyckie** (zaangażowana jest zdecydowanie przeważająca część floty),
- **rybołówstwo dalekomorskie**.

Polska flota bałtycka na dzień 31.12.2024 r. liczyła 719 statki rybackie. Łączna zdolność połowowa tych statków wynosiła 14 417,89 GT i 55 254,43 kW. Flota ta obejmuje statki rybackie operujące na wodach Morza Bałtyckiego oraz morskich wodach wewnętrznych, w tym na Zalewach Wiślanym i Szczecińskim.

Polska flota dalekomorska na dzień 31.12.2024 r. liczyła 2 statki rybackie. Łączna zdolność połowowa tych statków wynosiła 19 563,00 GT i 21 000,00 kW. Flota dalekomorska obejmuje statki rybackie operujące wyłącznie na wodach poza Morzem Bałtyckim oraz poza wodami wewnętrznymi RP.

Rodzaje wykonywanego rybołówstwa

Rybołówstwo bałtyckie

Podstawowymi gatunkami ryb poławianymi przez polskich rybaków w Morzu Bałtyckim są: szprot, śledź i ryby płaskie. Spośród podstawowych gatunków bałtyckich istotne dla polskich rybaków (szczególnie dla floty przybrzeżnej) są połowy storni. W dużym stopniu na dochody polskich rybaków wpływają połowy ryb pelagicznych (szproty i śledzie). W 2024 r. połowy na Morzu Bałtyckim wynosiły: dorsza (podobszary 22–32) – 100,2 tony, szprota – 52 745,8 ton, gładzicy – 93,5 ton, śledzia zachodniego (podobszary 22–24) – 108,8 ton, śledzia centralnego (podobszary 25–27, 28.2, 29 i 32) – 13 274 ton, troci – 13 245 sztuk, oraz storni – 3 865 tony.

Rybołówstwo dalekomorskie

Głównymi rejonami prowadzenia połowów przez statki dalekomorskie były wody pod jurysdykcją Wielkiej Brytanii i Irlandii oraz wody międzynarodowe zarządzane przez Regionalną Organizację ds. Zarządzania Rybołówstwem na Południowym Pacyfiku (SPRFMO). Do głównych gatunków poławianych przez polskie statki dalekomorskie na ww. łowiskach należą: ostroboki, błękitki oraz makrele. Przyznawane Polsce kwoty dalekomorskie były wykorzystane poprzez połowy bądź wymianę kwot. Polski sektor dalekomorski korzysta z możliwości pozyskania dodatkowych kwot połowowych gatunków pelagicznych, na których połowach w szczególności jest skoncentrowany, w drodze wymian międzynarodowych. Wymianie międzynarodowej podlegają kwoty połowowe gatunków, które są zbyt niskie i nie pozwalają na ekonomiczne prowadzenie działalności połowowej ukierunkowanej na te gatunki. Do głównych państw, z którymi Polska w 2024 r. prowadziła wymiany kwot połowowych zaliczają się: Holandia, Francja, Hiszpania, Portugalia i Niemcy. Szanse dla rozwoju polskiej floty dalekomorskiej zależą od wielkości możliwości połowowych na łowiskach dalekomorskich, do których Polska posiada prawa połowowe i ewentualnych nowych obszarów połowowych czy nowych możliwości połowowych. W 2024 r. połowy dalekomorskie wyniosły łącznie ok. 55,3 tys. ton.

Zmiany we flocie rybackiej

Zmiany we flocie rybackiej, z uwzględnieniem jej podziału na flotę bałtycką i flotę dalekomorską, przedstawia poniższa tabela.

Zmiany we flocie rybackiej wg stanu na dzień 31.12.2024 r.

	Stan na 31.12.2023 r.			Stan na 31.12.2024 r.			Zmiana		
	GT	kW	Liczba statków	GT	kW	Liczba statków	GT	kW	Liczba statków
Łącznie	35 476,33	83 869,92	824	33 980,89	76 254,43	721	- 1 495,44	- 7 615,49	103 mniej
Flota dalekomorska	19 563,00	21 000,00	2	19 563,00	21 000,00	2	bez zmian	bez zmian	bez zmian
Flota bałtycka	15 913,33	62 869,92	822	14 417,89	55 254,43	719	- 1 495,44	- 7 615,49	103 mniej

W porównaniu do stanu na koniec 2023 r. liczba statków rybackich polskiej floty zmieniła się na koniec 2024 r. Liczba statków rybackich we flocie bałtyckiej na koniec 2024 r. (719 statków rybackich) w porównaniu do liczby statków na koniec 2023 roku (822 statki rybackie) zmniejszyła się o 103 statki (w tym jeden statek wycofano bez pomocy publicznej), a jej zdolność połowowa uległa zmniejszeniu o 1 495,44 GT i 7 615,49 kW. Wpływ na tę sytuację miała m.in. realizacja operacji *złomowania statku rybackiego* albo *przekwalifikowania statku rybackiego* w ramach działania Trwałe zaprzestanie działalności połowowej w zakresie Priorytetu 1. Wspieranie zrównoważonego rybołówstwa oraz odbudowy i ochrony żywych zasobów wodnych objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027).

Z kolei liczba statków rybackich i zdolność połowowa floty dalekomorskiej na koniec 2024 r. była identyczna do tej na koniec 2023 r.

IV. SEKCJA B

Wpływ programów redukcji nakładu połowowego na zdolność połowową floty

W styczniu 2024 r. przeprowadzony został nabór wniosków o dofinansowanie na realizację operacji *złomowania statku rybackiego albo przekwalifikowania statku rybackiego* w ramach działania Trwałe zaprzestanie działalności połowowej w zakresie Priorytetu 1. Wspieranie zrównoważonego rybołówstwa oraz odbudowy i ochrony żywych zasobów wodnych objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021-2027. Pomoc finansowa w ramach ww. działania ma być przyznawana po spełnieniu warunków określonych w art. 20 rozporządzenia (UE) 2021/1139¹.

W okresie sprawozdawczym wycofano 102 statki rybackie w ramach ww. działania i dotychczasowy limit zdolności połowowej dla polskiej floty rybackiej uległ zmniejszeniu o 1 449,62 GT i 7 304,77 kW.

Wynikiem wdrażania działania w ramach trwałego zaprzestania działalności połowowej, o którym mowa w art. 34 rozporządzenia (UE) nr 508/2014², w okresie 2016 – 2018, trwale wycofano z wykonywania rybołówstwa komercyjnego 46 statków rybackich, o łącznej zdolności połowowej 1 069,65 GT i 3 299,00 kW. Jednocześnie należy stwierdzić, że nie były wdrażane działania na rzecz trwałego zaprzestania działalności połowowej w odniesieniu do segmentów floty, które obejmują statki rybackie prowadzące ukierunkowane połowy dorsza atlantyckiego ze wschodniej części Morza Bałtyckiego, dorsza atlantyckiego z zachodniej części Morza Bałtyckiego lub śledzia atlantyckiego z zachodniej części Morza Bałtyckiego, o których mowa w art. 8a rozporządzenia (UE) 2016/1139³.

Zgodnie z art. 34 ust. 5 rozporządzenia (UE) nr 508/2014, limit zdolności połowowej polskiej floty rybackiej, określony w załączniku II do rozporządzenia (UE) nr 1380/2013, uległ zmniejszeniu o 1 069,65 GT i 3 299,00 kW.

Zmiany w limicie zdolności połowowej polskiej floty rybackiej.

Zdolność połowowa trwale usunięta z rejestru floty rybackiej UE w związku z realizacją trwałego zaprzestania działalności połowowej, zgodnie z art. 34 rozporządzenia (UE) nr 508/2014			
rok	liczba statków	GT	kW
2016	33	865,24	2 643,20
2017	8	166,78	505,00
2018	5	37,63	150,80
Łącznie	46	1 069,65	3 299,00
Limit zdolności połowowej polskiej floty rybackiej określony w załączniku II do rozporządzenia (UE) nr 1380/2013			
		GT	kW
		38 270,00	90 650,00
Limit zdolności połowowej polskiej floty rybackiej pomniejszony o zdolność połowową trwale usuniętą z rejestru floty rybackiej UE			
		GT	kW
		37 200,35	87 351,00

V. SEKCJA C

¹ rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz. Urz. UE L 247 z dnia 13.07.2021, str. 1).

² rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 508/2014 z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2328/2003, (WE) nr 861/2006, (WE) nr 1198/2006 i (WE) nr 791/2007 oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1255/2011 (Dz. Urz. UE L 149 z dnia 20.05.2014, str. 1).

³ rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1139 z dnia 6 lipca 2016 r. ustanawiające wieloletni plan w odniesieniu do stad dorsza, śledzia i szprota w Morzu Bałtyckim oraz połowów eksploatujących te stada, zmieniające rozporządzenie Rady (WE) nr 2787/2005 i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1098/2007 (Dz. U. L z 15.07.2016, str. 1).

Zgodność z systemem entry/exit i z limitem zdolności połowowej floty

Polska ściśle przestrzegała w okresie sprawozdawczym zasad systemu, dotyczącego bilansowania wprowadzanej i wycofywanej z rybołówstwa zdolności połowowej, zgodnie z art. 23 ust. 1 rozporządzenia (UE) nr 1380/2013.

Zdolność połowowa polskiej floty rybackiej wpisanej do rejestru statków rybackich na dzień 31 grudnia 2024 r. wynosiła **33 980,89 GT** i **76 254,43 kW**.

Stosownie do art. 22 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 1380/2013, zdolność połowowa polskiej floty rybackiej, określona w rejestrze statków rybackich, w żadnym momencie nie przekraczała limitu zdolności połowowej ustalonego dla Polski w załączniku II do tego rozporządzenia (38 270 GT i 90 650 kW), oraz tego limitu po jego pomniejszeniu o zdolność połowową trwale usuniętą w związku z realizacją działania w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej (37 200,35 GT i 87 351,00 kW w okresie 2016-2018; 1 449,62 GT i 7 304,77 kW w 2024 r.).

VI. SEKCJA D

Podsumowanie silnych i słabych punktów systemu zarządzania flotą

Plany polepszenia systemu zarządzania flotą

Informacje na temat poziomu zgodności z instrumentami dotyczącymi polityki flotowej

Polska w pełni realizuje wynikające z prawa unijnego ograniczenia w zdolności połowowej floty dotyczące bilansowania wprowadzanej i wycofywanej z rybołówstwa zdolności połowowej. Określona w rejestrze statków rybackich zdolność połowowa polskiej floty rybackiej w żadnym momencie nie przekraczała limitu zdolności połowowej ustalonego dla Polski w załączniku II do rozporządzenia (UE) nr 1380/2013, oraz tego limitu po jego pomniejszeniu o zdolność połowową trwale usuniętą w związku z realizacją działania w zakresie trwałego zaprzestania działalności połowowej.

Istotnym elementem systemu zarządzania polską flotą rybacką jest użytkowany rozbudowany system informatyczny. W skład tego systemu informatycznego wchodzi centralna baza danych zawierająca informacje niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania administracji rybackiej i wykorzystywania ich do kontroli wykonywania rybołówstwa. System uwzględnia zależności między procedurami związanymi z rejestracją statków, wydawaniem licencji i zezwoleń połowowych, rejestrowaniem i rozliczaniem połowów oraz posiada blok statystyczny umożliwiający generowanie szerokiego zestawu raportów. Dodatkowo posiada moduł umożliwiający wprowadzanie do bazy danych raportów elektronicznych wysyłanych zgodnie z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1224/2009⁴ oraz z rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 404/2011⁵. System ten zbudowany został w nowoczesnej technologii informatycznej, zapewniającej między innymi większą funkcjonalność i szybkość działania oraz możliwość dostępu dla wszystkich uprawnionych użytkowników za pomocą sieci Internet. W 2015 r. wprowadzono do dotychczas użytkowanego systemu nowy „moduł naruszeń” umożliwiający ewidencjonowanie

⁴ rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiającego wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia (WE) nr 847/96, (WE) nr 2371/2002, (WE) nr 811/2004, (WE) nr 768/2005, (WE) nr 2115/2005, (WE) nr 2166/2005, (WE) nr 388/2006, (WE) nr 509/2007, (WE) nr 676/2007, (WE) nr 1098/2007, (WE) nr 1300/2008, (WE) nr 1342/2008 i uchylające rozporządzenia (EWG) nr 2847/93, (WE) nr 1627/94 oraz (WE) nr 1966/2006 (Dz. Urz. UE L 343 z 22.12.2009 r., str. 1, z późn. zm.).

⁵ rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 404/2011 z dnia 8 kwietnia 2011 r. ustanawiające szczegółowe przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 1224/2009 ustanawiającego wspólnotowy system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa (Dz. Urz. L 112 z 30.4.2011, str.1-153).

w systemie naruszeń dokonywanych przez polskie jednostki rybackie oraz udokumentowanie całego postępowania administracyjnego, jakie przeprowadza się w danej sprawie.

Od 2009 r. rozpoczęło się pełne użytkowanie nowoczesnego satelitarnego systemu monitorowania statków rybackich VMS (vTrack), który w 2023 r. funkcjonował prawidłowo.

Od stycznia 2011 r. wdrożono System Elektronicznej Rejestracji i Elektronicznego Raportowania (ERS-vCatch) umożliwiającą elektroniczne raportowanie dokumentów połowowych, wyładunkowych zgodnych z rozporządzeniem Rady (WE) nr 1224/2009 oraz rozporządzeniem wykonawczym Komisji (UE) nr 404/2011. Na wszystkich polskich jednostkach o długości całkowitej większej od 12 m, wykonane zostały prace umożliwiające elektroniczną rejestrację i raportowanie działalności połowowej, deklaracji wyładunkowej/przeładunkowej drogą elektroniczną. W 2023 r. wszystkie połowy prowadzone z tych statków były rejestrowane w drodze wypełniania dzienników elektronicznych.

Wdrożony w 2011 r. automatyczny system uprzednich zgłoszeń bazujący na wiadomościach SMS, w 2023 r. działał prawidłowo. W grudniu 2024 r. system ten został rozbudowany o nowy format dotyczący zgłoszeń zamiaru wyładunku ryb niesortowanych. Dane przesyłane z jednostki rybackiej były automatycznie umieszczane w czasie rzeczywistym w jednej bazie danych, do której możliwy jest dostęp inspektorów poprzez sieć Internet.

Warunkiem efektywnego zarządzania flotą rybacką jest zapewnienie równowagi pomiędzy możliwościami połowowymi, a dostępnymi żywymi zasobami morza. W związku z czym, w najbliższej perspektywie, decydujące będzie dostosowanie wielkości i struktury floty do przysługujących Polsce uprawnień połowowych. Zarządzanie w obu obszarach, oparte jest na przepisach prawa unijnego oraz ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. *o rybołówstwie morskim*.

VII. SEKCJA E

Informacje na temat zmian procedur administracyjnych w stosunku do zarządzania flotą

W zakresie rybołówstwa morskiego w 2024 r. zakończyły się prace legislacyjne nad:

- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 lutego 2024 r. w sprawie określenia współczynników przeliczeniowych na rok 2024 do przeliczania ilości organizmów morskich danych gatunków podlegających wymianie w ramach wymiany indywidualnych kwot połowowych między armatorami statków rybackich oraz szczegółowych warunków wymiany tych kwot (Dz.U. z 2024 r. poz. 168).

- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 grudnia 2024 r. w sprawie określenia współczynników przeliczeniowych na rok 2025 do przeliczania ilości organizmów morskich danych gatunków podlegających wymianie w ramach wymiany indywidualnych kwot połowowych między armatorami statków rybackich oraz szczegółowych warunków wymiany tych kwot (Dz.U. z 2024 r. poz. 1846).

Powyższe rozporządzenia stanowią realizację upoważnienia zawartego w art. 53a ust. 7 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim (Dz.U. z 2024 r. poz. 243 z późn. zm.), zgodnie z którym minister właściwy do spraw rybołówstwa określi, w drodze rozporządzenia, na dany rok kalendarzowy, współczynniki przeliczeniowe do przeliczania ilości organizmów morskich danych gatunków podlegających wymianie w ramach wymiany indywidualnych kwot połowowych pomiędzy armatorami statków rybackich oraz szczegółowe warunki wymiany tych kwot połowowych, mając na względzie wysokość ogólnych kwot połowowych oraz wartość rynkową poszczególnych gatunków organizmów morskich. Przyjmując współczynniki przeliczeniowe określone w niniejszych rozporządzeniach wzięto pod uwagę odpowiednio przepisy rozporządzenia Rady (UE) 2023/2638 z dnia 20 listopada 2023 r. ustalającym uprawnienia do połowów na 2024 rok w odniesieniu do niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniającym rozporządzenie (UE) 2023/194 w odniesieniu do uprawnień do połowów w innych wodach (Dz. Urz. UE L z 22.11.2023) i przepisy rozporządzenia Rady (UE) 2024/2903 z dnia 18 listopada 2024 r. ustalającym uprawnienia do połowów w odniesieniu do niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim na 2025 rok oraz zmieniającym rozporządzenie (UE) 2024/257 w odniesieniu do niektórych uprawnień do połowów w innych wodach (Dz. Urz. UE. L z 2024 r. str. 2903), w których zostały określone ogólne kwoty połowowe poszczególnych gatunków organizmów morskich podlegających limitowaniu. Określając współczynniki wzięto również pod uwagę sugestie środowiska rybackiego oraz aktualną wartość rynkową poszczególnych gatunków organizmów morskich.

- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 13 grudnia 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego sposobu podziału ogólnych kwot połowowych i dodatkowych kwot połowowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1860).

Nowelizacja rozporządzenia stanowiła dostosowanie przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 15 lutego 2019 r. w sprawie szczegółowego sposobu podziału ogólnych kwot połowowych i dodatkowych kwot połowowych (Dz. U. poz. 370 i 2492, z 2020 r. poz. 2284 oraz z 2021 r. poz. 6 i 2339) do przepisów rozporządzenia Rady (UE) 2024/2903 z dnia 18 listopada 2024 r. ustalającego uprawnienia do połowów na 2025 rok w odniesieniu do niektórych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2024/257 w odniesieniu do uprawnień do połowów w innych wodach (Dz. Urz. UE L z 19.11.2024), w którym, pomimo ogólnej zasady przeznaczenia kwoty połowowej śledzia zachodniego wyłącznie na przyłów, na zasadzie odstępstwa połowy ukierunkowane są dozwolone dla unijnych statków rybackich o długości całkowitej poniżej 12 metrów, które

prowadzą połowy z użyciem sieci skrzelowych, sieci oplątujących, węd ręcznych, niewodów stawnych lub podrywek.

Jednocześnie w nowelizacji aktualizacji uległ katalog rozporządzeń w sprawie pomocy finansowej w zakresie złomowania statku rybackiego. Dodane zostało rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 września 2023 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i wypłaty pomocy finansowej na realizację operacji w ramach Priorytetu 1. Wspieranie zrównoważonego rybołówstwa oraz odbudowy i ochrony żywych zasobów wodnych objętego programem Fundusze Europejskie dla Rybactwa na lata 2021–2027 oraz wysokości tej pomocy (Dz. U. poz. 2128 i z 2024 r. poz. 1032), które stanowiło podstawę do ogłoszenia naboru wniosków w ramach działania trwale zaprzestanie działalności połowowej.

- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 lutego 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wymiarów i okresów ochronnych organizmów morskich oraz szczegółowych warunków wykonywania rybołówstwa komercyjnego (Dz. U. poz. 362).

Nowelizacja rozporządzenia stanowiła realizację zapisów przepisów rozporządzenia Rady (UE) 2024/257 z dnia 10 stycznia 2024 r. ustanawiającego uprawnienia do połowów na lata 2024, 2025 i 2026 w odniesieniu do niektórych stad ryb, mające zastosowanie w wodach Unii oraz – dla unijnych statków rybackich – w niektórych wodach nienależących do Unii, a także zmieniającego rozporządzenie (UE) 2023/194 (Dz. Urz. UE L 2024/257 z 11.01.2024). Zgodnie z przedmiotowymi przepisami rozporządzenia 2024/257 zabronione było prowadzenie komercyjnych połowów węgorza europejskiego na wszystkich etapach jego życia. Art. 13 ust. 5 rozporządzenia 2024/257 określa, że w odniesieniu do wód morskich i wód słonawych podobszarów ICES 3 – Morze Bałtyckie i morskie wody wewnętrzne, zakaz będzie przypadał od dnia 15 września 2024 r. do dnia 15 marca 2025 r. w przypadku, gdy nie dojdzie do wspólnego uzgodnienia innego okresu przez Danię, Niemcy, Estonię, Łotwę, Litwę, Polskę, Finlandię i Szwecję. Brak uzgodnienia spowoduje również, że nie będzie możliwości odstępstwa, o którym mowa w art. 13 ust. 4 rozporządzenia 2024/257. Bałtyckie państwa UE nie porozumiały się co do innego okresu ochrony węgorza, co skutkuje jego obowiązywaniem w czasie przewidzianym w art. 13 ust. 5 rozporządzenia 2024/257. Pomimo tego, że wskazany przepis rozporządzenia 2024/257 wskazuje, że okres ochronny na podobszarze ICES 3 musi trwać od dnia 15 września 2024 r. do dnia 15 marca 2025 r. w rozporządzeniu zdecydowano o niewskazywaniu lat obowiązywania przedmiotowego okresu, tym samym ustanawiając okres ochronny, który będzie obowiązywał do czasu przyjęcia przez Radę UE rozporządzenia z innym okresem. Dodatkowo na obszarze wschodnich wód wewnętrznych ustanowiono dodatkowy okres ochronny, który trwał od dnia 1 kwietnia do dnia 30 kwietnia począwszy od 2024 r.

- rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia z dnia 15 listopada 2024 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie wymiarów i okresów ochronnych organizmów morskich oraz szczegółowych warunków wykonywania rybołówstwa komercyjnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1697).

W 2024 r. przeprowadzono nowelizację rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 21 sierpnia 2019 r. w sprawie wymiarów i okresów ochronnych organizmów morskich oraz szczegółowych warunków wykonywania rybołówstwa komercyjnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1556, z późn. zm.). Nowelizacja miała na celu wprowadzenie do krajowego porządku prawnego dodatkowych warunków wykonywania rybołówstwa komercyjnego, w szczególności rybołówstwa pelagicznego wykonywanego przy użyciu narzędzi połowowych ciągnionych lub włoczonych, co podyktowane zostało koniecznością zapewnienia dokładności i prawidłowości danych związanych z wagą i składem gatunkowym ryb wyładowywanych w polskich portach.

Wprowadzone zmiany rozporządzenia w tym zakresie stanowiły konsekwencję przeprowadzonego przez Komisję Europejską audytu polskiego systemu ważenia i rejestracji połowów, w wyniku którego Komisja Europejska przedstawiła szereg zastrzeżeń do przyjętego przez Polskę systemu kontroli i egzekwowania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa w zakresie ważenia, rejestrowania i raportowania połowów poszczególnych gatunków ryb (w szczególności w odniesieniu do połowów pelagicznych wyładowywanych bez sortowania). Ponadto, w ramach przedmiotowej nowelizacji rozporządzenia zniesiony został obowiązek sortowania śledzia i szprota złowionego na podobszarach 24 i 25 w okresie od dnia 1 maja do dnia 31 sierpnia przed rozpoczęciem wyładunku (z uwagi na wprowadzenie przepisami UE środka ochronnego dla stad pelagicznych w postaci zakazu prowadzenia połowów trałem pelagicznym na podobszarach 25–26 w kwietniu), jak również wprowadzono dodatkowe obszary wyłączone z wykonywania rybołówstwa komercyjnego od dnia 1 listopada do dnia 30 czerwca (w latach 2024–2029) w rejonie Zatoki Skoszewskiej oraz w rejonie Jeziora Dąbie.

Oszacowanie i dyskusja na temat wskaźników równowagi

Na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW), Morski Instytut Rybacki – Państwowy Instytut Badawczy w Gdyni (MIR–PIB) dokonał obliczeń poniższych wskaźników równowagi w odniesieniu do każdego segmentu polskiej floty bałtyckiej, oraz sporządził ocenę równowagi pomiędzy zdolnościami połowowymi, a uprawnieniami do połowów, w odniesieniu do każdego segmentu polskiej floty rybackiej na przestrzeni trzech kolejnych lat, oraz sporządził plan działania dla segmentów floty, w stosunku do których stwierdzona została strukturalna nadwyżka zdolności;

1. Wskaźniki biologiczne za okres 2022–2024:

- *wskaźnik zrównoważonego odłowu (sustainable harvest indicator),*
- *wskaźnik zagrożonych stad (stocks at risk indicator).*

2. Wskaźniki ekonomiczne za okres 2021–2023:

- *wskaźnik zwrotu z inwestycji (ROI) a druga w kolejności najlepsza opcja wariantowa (Return of Investment (ROI) vs. next best alternative),*
- *wskaźnik stosunku dochodu bieżącego do dochodu stanowiącego próg rentowności (CR/BER) (ratio between current revenue (CR) and break-even revenue (BER)).*

3. Wskaźniki techniczne za okres 2022–2024:

- *wskaźnik wykorzystania statku (the vessel utilisation indicator),*
- *wskaźnik nieaktywnej floty (the inactive fleet indicator).*

Analizę wskaźników przeprowadzono dla następujących segmentów polskiej floty bałtyckiej⁶:

- VL0008PG - Statki o długości całkowitej do 8 metrów, połowiące netami i innymi narzędziami biernymi (do 2021 r. występował zakres długości do 10 m)
- VL0812PG - Statki o długości całkowitej od 8 do 12 metrów, połowiące netami i innymi narzędziami biernymi (do 2021 r. występował zakres długości od 8 do 10 metrów).
- VL1218DFN - Statki o długości całkowitej od 12 do 18 metrów, połowiące netami.
- VL1218TM - Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 12 do 18 metrów (segment wyszczególniony w 2020 r.).
- VL1218DTS - Trawlery połowiące włokami dennymi o długości całkowitej od 12 do 18 metrów.
- VL1824TM - Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 18 do 24 metrów.
- VL2440TM - Trawlery pelagiczne o długości całkowitej od 24 do 40 metrów.

W obliczeniach wskaźników zastosowano wytyczne dotyczące analizy równowagi między zdolnością połowową, a uprawnieniami do połowów, zgodnie z art. 22 rozporządzenia (UE) nr 1380/2013.

Źródła danych dot. wskaźników biologicznych nie uległy zmianie w stosunku do założeń na jakich opierały się raporty przygotowane we wcześniejszych latach. Dane pochodzą z dokumentów doradczych ICES dla stad bałtyckich z 2025 roku i danych połowowych za lata 2022-2024.

Wykorzystane w opracowaniu dane ekonomiczne za lata 2021-2023 są gromadzone i zatwierdzane w ramach programu *DCF UE (Data Collection Framework)*. W raporcie wykorzystano dane odnośnie połowów i wyładunków ryb, pobrane z systemu ERS Centrum Monitorowania

⁶ Segmentacja floty zgodna z Decyzją Delegowaną Komisji (UE) 2019/910 z dnia 13 marca 2019 r. *ustanawiającą wieloletni program Unii dotyczący gromadzenia danych biologicznych, środowiskowych, technicznych i społeczno-ekonomicznych oraz zarządzania nimi w sektorze rybołówstwa i akwakultury* (Tabela 5B).

W analizie, z uwagi na tajemnicę statystyczną, pominięto jednostki dalekomorskie. Z uwagi na ich małą liczebność (2 statki) oraz bardzo odmienne od jednostek bałtyckich parametry techniczne i skład gatunkowy połowów nie byłoby uzasadnione łączenie (clustering) ich z jakimkolwiek segmentem floty bałtyckiej.

Rybołówstwa (CMR) w dniu 19 lutego 2024 r. wykorzystane do przygotowania odpowiedzi na *data call* Komisji Europejskiej, zgodnie z Rozporządzeniem 2017/1004 niezbędne do opracowania „Annual Economic Report 2024” floty UE.

1. Ocena i wnioski na temat równowagi pomiędzy zdolnościami połowowymi a uprawnieniami do połowów w odniesieniu do każdego segmentu floty rybackiej w obszarze wskaźników biologicznych, ekonomicznych i technicznych na przestrzeni trzech kolejnych lat (odpowiednio w okresie od 2022 do 2024 roku lub 2021 do 2023 roku).

Wskaźniki biologiczne tj. wskaźnik zrównoważonego odłowu (*sustainable harvest indicator*), wskaźnik zagrożonych stad (*stocks-at-risk-indicator*) oraz wskaźniki techniczne, tj. wskaźnik floty nieaktywnej (*the inactive fleet indicator*) i wskaźnik wykorzystania statku (*the vessel utilisation indicator*) zostały przygotowane dla lat 2022-2024. Cykl zbierania danych ekonomicznych determinowany jest terminami przekazywania do MIR-PIB formularzy RRW-19 (sprawozdanie o wynikach ekonomicznych statku rybackiego w roku) powoduje, że obliczenie wskaźników ekonomicznych możliwe było za lata 2021-2023.

Zbiorcze zestawienie zawierające wartości poszczególnych parametrów istotnych dla analizy zrównoważenia działalności floty przedstawiono w tabeli 1:

Tabela 1. Zestawienie wskaźników osiągniętych przez poszczególne segmenty polskiej floty rybackiej w kolejnych 3 latach (odpowiednio 2021-2023 lub 2022-2024).

Segment	Liczba statków rybackich	Wskaźnik zrównoważonego odłowu (SHI)		Wskaźnik zagrożonych stad (SAR)		CR/BER		ROI		Wskaźnik wykorzystania statku			
										kWdni	GTdni		
VL0008PG	w 2024	0.36	w 2024	0	w 2024	-1.39	w 2023	7.91%	w 2023	35%	w 2024	36%	w 2024
	328 w 2023	0.72	w 2023	0	w 2023	-1.75	w 2022	-11.94%	w 2022	28%	w 2023	29%	w 2023
	326 w 2022	0.68	w 2022	0	w 2022	-0.20	w 2021	-5.17%	w 2021	36%	w 2022	37%	w 2022
VL0812PG	w 2024	0.33	w 2024	2	w 2024	-2.37	w 2023	11.01%	w 2023	36%	w 2024	34%	w 2024
	309 w 2023	0.63	w 2023	1	w 2023	-1.91	w 2022	-11.69%	w 2022	27%	w 2023	25%	w 2023
	318 w 2022	0.66	w 2022	2	w 2022	-2.50	w 2021	-12.10%	w 2021	41%	w 2022	39%	w 2022
VL1218DFN	w 2024	0.32	w 2024	0	w 2024	-9.50	w 2023	-13.72%	w 2023	38%	w 2024	29%	w 2024
	26 w 2023	1.05	w 2023	0	w 2023	-2.50	w 2022	-9.30%	w 2022	42%	w 2023	38%	w 2023
	19 w 2022	0.96	w 2022	0	w 2022	-4.71	w 2021	-12.09%	w 2021	53%	w 2022	52%	w 2022
VL1218DTS	w 2024	0.87	w 2024	2	w 2024	1.43	w 2023	1.21%	w 2023	44%	w 2024	39%	w 2024
	27 w 2023	0.90	w 2023	2	w 2023	-0.13	w 2022	-6.14%	w 2022	43%	w 2023	40%	w 2023
	33 w 2022	0.91	w 2022	2	w 2022	1.93	w 2021	5.17%	w 2021	52%	w 2022	52%	w 2022
VL1218TM	w 2024	0.92	w 2024	1	w 2024	1.89	w 2023	3.34%	w 2023	46%	w 2024	45%	w 2024
	14 w 2023	0.93	w 2023	1	w 2023	1.86	w 2022	5.72%	w 2022	62%	w 2023	56%	w 2023
	10 w 2022	0.91	w 2022	2	w 2022	1.46	w 2021	3.17%	w 2021	68%	w 2022	61%	w 2022
VL1824TM	w 2024	1.14	w 2024	0	w 2024	5.92	w 2023	14.95%	w 2023	35%	w 2024	36%	w 2024
	41 w 2023	1.04	w 2023	1	w 2023	2.22	w 2022	7.83%	w 2022	44%	w 2023	45%	w 2023
	49 w 2022	0.99	w 2022	1	w 2022	3.65	w 2021	11.64%	w 2021	48%	w 2022	50%	w 2022
VL2440TM	w 2024	1.06	w 2024	1	w 2024	3.18	w 2023	20.43%	w 2023	54%	w 2024	56%	w 2024
	42 w 2023	1.01	w 2023	1	w 2023	2.28	w 2022	9.24%	w 2022	59%	w 2023	60%	w 2023
	42 w 2022	0.98	w 2022	1	w 2022	1.96	w 2021	5.92%	w 2021	58%	w 2022	59%	w 2022

	wskaźnik niedostępny
	zrównoważenie
	niezrównoważenie

Uwaga: wskaźniki biologiczne za lata 2022-2024 zostały zaktualizowane w stosunku do danych z poprzedniego raportu.

SHI - wskaźnik w danym roku i segmencie zaznaczony szarym tłem można uznać za niedostępny, gdyż wartość wyładunków segmentu w tym okresie była oparta w mniej niż w 40% na stadach z wyznaczonym stosunkiem F/F_{msy} .

SAR - mimo, że nie został spełniony warunek 1, tj. połowy zagrożonych stad w żadnym z segmentów floty nie wynoszą więcej niż

10% ogólnych połowów segmentu (przy tym warunku wskaźnik przybiera wartość „0”), w tabeli pozostawiono, informacyjnie, liczbę zagrożonych stad, które występowały w połowach poszczególnych segmentów, ze względu na spełnienie warunku 2 liczby zagrożonych stad (połowy segmentu wynoszą więcej niż 10% polskich połowów zagrożonego stada).

Szczegółowe definicje poszczególnych wskaźników są przedstawione w rozdziałach następnych, poniżej dla wygody czytelnika przedstawiono ich podstawową interpretację.

Wskaźniki biologiczne:

- **wskaźnik SHI** (zrównoważonego odłowa) wskazuje w jakim stopniu dany segment opiera się w połowach na stadach „przełowionych” (w sensie połowów wyższych niż wynikające z zasady MSY). Wartość wskaźnika powyżej 1 wskazuje na „przełowienie” i oznacza negatywną sytuację, czym wskaźnik większy od 1, tym wyższe niezrównoważenie połowów. Najlepiej jak wskaźnik wynosi ok. 1. Zgodnie z metodologią, gdy mniej niż 40% wartości połowów pochodzi ze stad, dla których dostępne są dane do określenia ewentualnego „przełowienia”, to wskaźnik uznaje się za niedostępny (choć możliwy do obliczenia).
- **wskaźnik SAR** (zagrożonych stad) wskazuje w ilu stadach poławianych przez segment biomasa jest znacznie zredukowana (zwykle poniżej wartości progowej, niezbędnej do powodzenia rozrodu, stada te są określane jako zagrożone); pod uwagę bierze się stada zagrożone eksploatowane przez segment, jeśli ich połowy stanowią ponad 10% połowów segmentu lub segment odławia ponad 10% połowów stada. Wartość wskaźnika np. 2 oznacza, że segment odławia dwa takie zagrożone stada (z uwzględnieniem warunku w ponad 10%), a wskaźnik zero oznacza, że segment nie odławia żadnego zagrożonego stada (z uwzględnieniem warunku w ponad 10%).

Wskaźniki ekonomiczne:

- **ROI** - wskaźnik zwrotu ocenia efektywność zaangażowanego w działalności gospodarczej majątku (kapitału). Jeśli wartość wskaźnika jest wyższa od „0” oznacza to, że majątek generuje dochody. W tej sytuacji interpretacja wskaźnika zależy od kosztu alternatywnego kapitału, stopy procentowej (w 2023 r. ok. 3,5%). Wartość wskaźnika powyżej zera, lecz poniżej stopy procentowej informuje, że istnieją korzystniejsze alternatywy jego zainwestowania kapitału. Wartość ROI niższa od zera informuje, że działalność jest deficytowa.
- **CR/BER** - odnosi się do proggu rentowności, który informuje o sytuacji, w której przychody zostają zrównane z kosztami stałymi i zmiennymi segmentu. Wartość stosunku dochodu bieżącego do dochodu stanowiącego próg rentowności mniejsza niż jeden, świadczy o nieefektywności gospodarczej w perspektywie krótkoterminowej, co może świadczyć o istnieniu braku równowagi.

Wskaźniki techniczne:

- **Wskaźnik wykorzystania statku** - stosunek nakładu w danym segmencie floty do zaobserwowanego maksymalnego nakładu faktycznie wykorzystanego w segmencie (wyrażony w kilowatodniach lub GT-dniach). Wartości poniżej 70% można uznać za wykazujące znaczne niepełne wykorzystanie, co może wskazywać na nadmiar zdolności technicznych.

- **Wskaźnik floty nieaktywnej** – stosunek liczby jednostek, GT i kW nieaktywnych statków do liczby, GT i kW floty ogółem. W normalnych warunkach przyjmuje się, że w segmencie floty powinno być najwyżej 10% statków nieaktywnych.

W przypadku wskaźników technicznych sytuacja, w której ponad 20 % segmentu floty jest cyklicznie nieaktywne lub w której średni poziom działalności statków w segmencie floty wynosi ustawicznie mniej niż 70 % potencjalnej wykonalnej działalności porównywalnych statków, może świadczyć o nieefektywności technicznej, która może wskazywać na istnienie braku równowagi.

Syntetyczna ocena zrównoważenia poszczególnych segmentów floty rybackiej na Bałtyku.

1. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL0008PG (statki o długości całkowitej do 8 m, połowiące netami i innymi narzędziami biernymi):

Wyniki uzyskane przez segment VL0008PG w 2023 r. potwierdzają, że jest on **niezrównoważony ekonomicznie** w długim okresie. Niezrównoważenie może mieć charakter strukturalny (powtarzające się negatywne wartości wskaźników w ostatnich latach). Wysokość wskaźników technicznych w latach 2022-2024 była poniżej zalecanej wartości (70%), co zgodnie z wytycznymi może wskazywać na nadmiar zdolności technicznych.

Wskaźnik SHI segmentu w latach 2022-2024 zmniejszył się z 0,68 w 2022 r. do 0,36 w 2024 r. W latach 2022-2024 połowy segmentu opierały się na stadach z wyznaczonym stosunkiem F/Fmsy jedynie w zakresie 8% - 13%, zatem zgodnie z wytycznymi Komisji wskaźnik można uznać za niedostępny. Ponadto segment w okresie 2022-2024 nie odławiał żadnego zagrożonego stada w sensie wskaźnika SAR. Podsumowując wartości wskaźników SHI - jeśli uznać je za dostępne - wskazują na zrównoważenie segmentu pod względem biologicznym.

Oceniając segment całościowo - negatywne wskaźniki ekonomiczne i techniczne wskazują na niezrównoważenie segmentu, w odróżnieniu od wskaźników biologicznych, których poziom jest zrównoważony.

2. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL0812PG (statki o długości całkowitej od 8 do 12 m, połowiące netami i innymi narzędziami biernymi):

Segment VL0812PG wykazał w 2023 r. podobnie jak w latach wcześniejszych podobny poziom niezrównoważenia ekonomicznego. Wartości wskaźników wskazują na istnienie strukturalnej ekonomicznej nadwyżki zdolności połowowej. Wysokość wskaźników technicznych w latach 2022-2024 była poniżej zalecanej wartości (70%), co zgodnie z wytycznymi może wskazywać na nadmiar zdolności technicznych.

Wskaźnik SHI w okresie 2022-2024 zmalał z 0,66 do 0,33, wskazując na zrównoważenie segmentu. Jednakże w latach 2022-2024 opierał się na stadach z wyznaczonym stosunkiem F/Fmsy jedynie w 16%-22%, zatem można go uznać za niedostępny. Z kolei wskaźnik SAR w latach 2022-2024 zmieniał się w granicach 1-2.

Oceniając segment całościowo - negatywne wskaźniki ekonomiczne i techniczne wskazują na niezrównoważenie segmentu, w odróżnieniu od wskaźników biologicznych, których poziom jest zrównoważony.

3. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL1218DFN (statki o długości całkowitej od 12 do 18 m połowiąjące netami):

Dla trzech analizowanych lat wskaźnik CR/BER dla segmentu VL1218DFN miał wartości ujemne, znajdował się więc na poziomie niższym od referencyjnego („1”). Wskaźnik zwrotu z inwestycji (ROI) był również ujemny (-13,7%) więc był poniżej poziomu alternatywnej opcji inwestowania (3,53%). Tym samym należy stwierdzić, że segment wykazuje brak zrównoważenia ekonomicznego. Wysokość wskaźników technicznych w latach 2022-2024 była poniżej zalecanej wartości (70%), co zgodnie z wytycznymi może wskazywać na nadmiar zdolności technicznych. Niskie poziomy wskaźników ekonomicznych w latach 2021-2023 wskazują na strukturalny charakter nadwyżki zdolności połowowej.

Wskaźnik SHI w 2024 obniżył się do 0,32, co wskazuje na zrównoważenie segmentu (średnia wartość wskaźnika w okresie 2022-2024 wynosiła 0,78). Przy tym - zgodnie z wytycznymi - uznaje się go za niedostępny w 2024 r. z powodu mniejszej niż 40% wartości połowów ze stad z wyznaczonym stosunkiem F/Fmsy. Wskaźnik SAR w okresie 2022-2024 wynosił zero.

Oceniając segment całościowo - negatywne wskaźniki ekonomiczne i techniczne wskazują na niezrównoważenie segmentu, w odróżnieniu od wskaźników biologicznych których poziom jest zrównoważony.

4. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL1218DTS (trawlerzy denne o długości całkowitej od 12 do 18 m):

Wskaźnik zrównoważonego odłowu zmniejszył się z 0,91 w 2022 r. do 0,87 w 2024. Średnia wartość SHI dla okresu 2021-2023 wynosiła 1,01, wskazując na zrównoważenie segmentu. Jednocześnie wartość wskaźnika zagrożonych stad dla segmentu VL1218DTS wynosiła 2 w każdym z lat 2021-2023, jednakże połowy zagrożonych stad były niewielkie.

Wartość wskaźników ekonomicznych w analizowanych latach fluktuowała, poza 2021 r. kształtowała się na poziomie wskazującym na niezrównoważenie ekonomiczne. Wskaźniki techniczne w latach 2021-2023 pozostawały znacząco poniżej poziomu referencyjnego i charakteryzowały się widocznym spadkowym trendem.

Wskaźnik SHI w latach 2022-2024 wynosił ok. 0,9, wskazując na zrównoważenie segmentu. Wskaźnik SAR wynosił 2, ze względu na niewielkie przyłowy obu stad dorszy.

W większości analizowanych lat segment był niezrównoważony ekonomicznie oraz technicznie. Natomiast wskaźniki biologiczne znajdują się na zrównoważonym poziomie.

5. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL1218TM (trawlerzy pelagiczne o długości całkowitej od 12 do 18 m):

Wskaźnik zrównoważonego odłowu wynosił w latach 2022-2024 nieco ponad 0,9, wskazując na zrównoważenie segmentu. Z kolei wskaźnik SAR zmniejszył się z 2 do 1 w 2023 i 2024 roku, wskazując na połowy jednego zagrożonego stada. Segment jest zrównoważony biologicznie.

Wskaźniki ekonomiczne wypracowane przez segment w 2023 r. pogorszyły się dla ROI (z 5,7% w 2022 r. do 3,3% w 2023 r.) osiągając wartość poniżej referencyjnej, natomiast wskaźnik CR/BER nieznacznie poprawił się (z 1,86 w 2022 r. na 1,89 w 2023) był więc ciągle poniżej wartości referencyjnej (1). Wysokość wskaźników technicznych w latach 2022-2024 była poniżej zalecanej wartości (70%), co wskazuje na niepełne wykorzystanie potencjału statków.

Segment charakteryzuje się w długim okresie pozytywnymi wskaźnikami ekonomicznymi, tym samym można uznać, że pod względem ekonomicznym statki należące do segmentu znajdują się w bezpiecznej sytuacji, podobnie wskaźniki biologiczne wskazują zrównoważenie.

Wskaźniki techniczne wskazują na istnienie nadmiernego potencjału połowowego w stosunku do dostępnych możliwości.

6. Wyniki osiągnięte przez segment statków rybackich VL1824TM (trawlerzy pelagiczne o długości całkowitej od 18 do 24 m):

W segmencie VL1824TM w analizowanym okresie wskaźnik SHI wzrósł z 0,99 do 1,14 (wartość średnia równa się 1,06), a wskaźnik zagrożonych stad zmalał z 1 do zera. Połowy zagrożonego stada były nieznaczne. Mimo pewnego wzrostu wskaźnika SHI, segment można uznać za zrównoważony biologicznie.

Wskaźniki ekonomiczne segmentu uległy w 2023 r. zauważalnej poprawie, pozostając na bezpiecznym poziomie (podobnie jak w latach 2022-2021). Wskaźniki wykorzystania statku pozostawały w 2024 r. na poziomie niższym niż referencyjny, zauważalnie niższym niż dwa pozostałe segmenty pelagiczne.

Wskaźniki ekonomiczne i biologiczne segmentu znajdują się na poziomie wskazującym zrównoważenie. Wskaźniki techniczne wskazują na istnienie nadmiernego potencjału połowowego w stosunku do dostępnych możliwości.

7. Sytuacja segmentu VL2440TM (trawlerzy pelagiczne o długości całkowitej od 24 do 40 m):

W analizowanych latach wskaźnik zrównoważonego odłowu dla segmentu VL2440TM wzrósł z 0,98 do 1,06 (średnia dla okresu równa jest 1,02), a wskaźnik zagrożonych stad wynosił 1 (niewielkie połowy). Segment można uznać za biologicznie zrównoważony.

Segment wykazuje stabilną sytuację ekonomiczną. W 2023 r. nastąpiła poprawa wskaźnika ROI z 9,2% do 20,4% oraz wskaźnika CR/BER z 2,28 do 3,18. W 2024 r. nastąpiło pogorszenie wskaźników technicznych.

Mając na uwadze wskaźniki ekonomiczne i biologiczne segment należy uznać za zrównoważony. Wskaźniki techniczne pokazują nieznaczne niezrównoważenie zdolności połowowych.

Połowy w podziale na segmenty floty

Połowy bałtyckie od 2018 roku wykazują tendencję spadkową. W 2024 roku ich wielkość wyniosła 75,5 tys. ton, co oznacza spadek o 21% w porównaniu z rokiem 2023 i jednocześnie najniższy poziom od 1965 roku. Główną przyczyną tego trendu jest krytyczna kondycja dorsza, w związku z czym od 2019 roku połowy tej ryby na Morzu Bałtyckim ograniczono wyłącznie do niewielkiej kwoty przeznaczonej na przyłów. Dodatkowo, w dłuższej perspektywie obserwuje się istotne obniżenie dostępnych limitów połowowych dla ryb pelagicznych. W 2024 roku całkowity dopuszczalny połów (TAC) szprotów – najważniejszego gatunku dla polskiej floty pod względem wartości ekonomicznej – został zmniejszony o 6%, natomiast kwota połowowa śledzi spadła aż o niemal 40%. Spadek ogólnego poziomu połowów pogłębiły również znacznie niższe niż rok wcześniej połowy storni (-42%), co można wiązać z pogarszającą się kondycją tych ryb, mogącą dodatkowo wpływać negatywnie na popyt. Wartość połowów w 2024 roku była o 7% niższa niż w roku poprzednim.

Segment **VL0008PG** odłowił w 2024 r. 2,9 tys. ton ryb o wartości ok. 4 mln euro, co stanowiło w stosunku do osiągniętego w 2023 r. wyniku spadek o odpowiednio 3% i 20%. Do odnotowanego spadku przyczyniły się głównie niższe połowy ryb słodkowodnych, takich jak leszcze (-8%), płocie (-18%), a także sandacze (34%). Spośród ważniejszych gatunków wzrost zanotowały połowy śledzi (o 59%).

Segment **VL0812PG** odłowił w 2024 r. 3,7 tys. ton ryb o wartości ok. 4,5 mln euro, co stanowiło w stosunku do osiągniętego w 2023 r. wyniku wzrost wolumenu o 11% i oraz nieznaczny (1%) spadek wartości. Do odnotowanego spadku wartości połowów, przy jednoczesnym wzroście ilości odłowionych ryb przyczyniły się głównie niższe ceny śledzi (-23%) oraz sandaczy (-24%). Widoczny kryzys to bezpośrednia konsekwencja wprowadzonych w 2019 r. restrykcji w połowach dorszy. Ryby te stanowiły wcześniej podstawowy gatunek zabezpieczający ekonomiczną egzystencję segmentu.

Statki należące do segmentu **VL1218DFN**, poławiające głównie przy użyciu sieci skrzelowych (net), złowiły w 2024 r. 41 ton ryb (-88%). Ponieważ jednostki należące do tej grupy, podobnie jak segment VL0812PG, specjalizowały się wcześniej w połowach dorszy, specyfika stosowanej techniki połowowej uniemożliwia im prostą adaptację do połowów pelagicznych. Liczba statków należących do segmentu spadła w 2024 r. do 14 z 26 prowadzących połowy w 2023 r. Zmieniła się jednocześnie struktura gatunkowa połowów tego segmentu, w której jeszcze w 2023 r. dominującą rolę odgrywały szproty. Pokazuje to, że jednostki należące do segmentu zmieniają strategię połowową w kierunku połowów pelagicznych, co w konsekwencji rzutuje przejściem statków należących do segmentu do sąsiedniej grupy jednostek (VL1218TM).

Segment **VL1218DTS** odłowił w 2024 r. 4,1 tys. ton ryb co stanowi spadek w stosunku do odłowionych w 2023 r. (5 tys. ton ryb) o 18%. Wartość połowów segmentu wyniosła 2,2 mln euro, była więc o 9% niższa od wyniku z 2022 r. (2,4 mln euro). Spadek wolumenu wynikał przede wszystkim z mniejszych połowów storni, które wyniosły 1,9 tys. ton, czyli o 17% mniej niż w 2023 r. (2,3 tys. ton). Wartość wyładunków tych ryb spadła o 20% (do 0,9 mln euro). O 22% zmniejszyły się połowy szprotów przy jednoczesnym wzroście wartości (o 15%). Znacząco wzrosły wyładunki śledzi o 34% i 79% w ujęciu odpowiednio ilościowym i wartościowym. Podobnie jak dzieje się to z segmentem VL1218DFN można i tu spodziewać się, stopniowego przechodzenia jednostek należących do segmentu VL1218DTS do segmentu VL1218TM.

Nowopowstały w 2020 r. segment **VL1218TM** (grupujący głównie jednostki, które we wcześniejszych latach bazowały na połowach dorszy, a które z uwagi na restrykcje w ich połowach zdecydowały się zmienić narzędzia połowowe na włoki pelagiczne) po odnotowanym w 2022 r. spadku, w 2023 r. częściowo odbudował połowy osiągając wynik 5,4 tys. ton (+10%) i wartość 2,3 mln euro (+56%). W 2024 r. ponownie nastąpiło załamanie połowów w tej grupie statków, które odnotowały spadek aż o 43% w ujęciu ilościowym oraz 34% w ujęciu wartościowym. Wpływ na to miał przede wszystkim spadek połowów ryb pelagicznych szprotów (-15%) oraz śledzi (-30%), co było konsekwencją niższych kwot połowowych dostępnych w 2024 r. dla tych gatunków ryb.

Segment **VL1824TM** złowił w 2024 r. o 21% mniej ryb niż w 2023 r. o wartości 7,7 mln euro (-2%). Spadek dotyczył głównie wyładunków śledzi (-42%), co należy wprost wiązać ze zmniejszoną w 2024 r. kwotą połowową tych ryb. Zmniejszyły się również wyładunki szprotów z 16,2 tys. ton do 15,2 tys. ton (-7%). W przypadku tych ryb osiągnięty 22% wzrost cen spowodował, że przychody połowowe były wyższe od osiągniętych w 2023 r. aż o 20%. Znacząco (o 77%) z 960 ton do 223 ton spadły połowy storni. Połowy tych ryb realizowane są przejściowo przez statki jakie dołączyły do tej grupy statków przechodząc z segmentu VL1218DTS.

Statki należące do segmentu **VL2440TM** to jednostki posiadające największy potencjał połowowy, prowadzące połowy na Morzu Bałtyckim, przy użyciu włoków pelagicznych. W 2024 r. połowy tego segmentu po raz kolejny spadły i wyniosły 43,7 tys. ton (-22%). Negatywnym czynnikiem jaki miał wpływ na odnotowany spadek było niższe TAC śledzi, skutkujące spadkiem połowów tych ryb aż o 32%. Z uwagi na wzrost cen nie przełożyło się to jednak na proporcjonalny spadek wartości

wyładowanych ryb, która była o 22% niższa od wartości z 2023 r. Wzrost cen szprotów (o 22%) spowodował, że mimo niższych połowów (-13%) wartość połowów tych ryb zrealizowanych przez segment była w 2024 r. o 11% wyższa niż w 2023 r.

Tabela 2. Wyładunki najważniejszych gatunków ryb w podziale na segmenty w latach 2022-2024 (w tonach).

Segment	Gatunek_	2022	2023	2024	2024/2023
VL0008PG	Śledź	867.3	514.7	818.2	59%
	Leszcz	774.9	1 137.2	1 051.7	-8%
	Stornia	287.8	239.1	171.0	-28%
	Inne	1 026.8	1 117.4	863.4	-23%
VL0008PG Suma		2 956.7	3 008.4	2 904.2	-3%
VL0812PG	Śledź	1 763.2	932.9	1 291.4	38%
	Leszcz	521.1	553.8	552.7	0%
	Stornia	1 256.0	878.6	917.2	4%
	Inne	1 142.8	952.7	924.9	-3%
VL0812PG Suma		4 683.1	3 318.0	3 686.2	11%
VL1218DFN	Szprot	162.9	257.4	0.0	-100%
	Śledź	46.1	50.6	0.2	-100%
	Stornia	33.5	11.3	18.4	63%
	Inne	2.6	17.5	22.8	31%
VL1218DFN Suma		245.1	336.8	41.4	-88%
VL1218DTS	Szprot	2 706.3	1 681.2	1 313.3	-22%
	Śledź	523.3	536.8	717.7	34%
	Stornia	3 936.6	2 334.9	1 936.9	-17%
	Inne	543.6	490.5	188.9	-61%
VL1218DTS Suma		7 709.7	5 043.5	4 156.8	-18%
VL1218TM	Szprot	1 948.3	2 110.8	1 784.9	-15%
	Śledź	777.4	1 212.5	849.5	-30%
	Stornia	1 059.8	1 092.3	364.5	-67%
	Inne	1 108.0	953.4	70.5	-93%
VL1218TM Suma		4 893.5	5 369.0	3 069.5	-43%
VL1824TM	Szprot	18 842.5	16 232.9	15 133.0	-7%
	Śledź	3 870.1	4 276.0	2 486.3	-42%
	Stornia	1 822.2	962.1	223.1	-77%
	Inne	1 719.0	1 158.4	57.9	-95%
VL1824TM Suma		26 253.8	22 629.4	17 900.3	-21%
VL2440TM	Szprot	47 536.8	39 895.5	34 514.5	-13%
	Śledź	10 825.1	12 945.4	8 830.3	-32%
	Stornia	2 165.3	1 275.4	276.4	-78%
	Inne	2 485.5	1 564.4	65.6	-96%
VL2440TM Suma		63 012.7	55 680.7	43 686.8	-22%
Suma końcowa		109 754.7	95 385.8	75 445.2	-21%

2. Wskaźnik zrównoważonego odłowu

Wskaźnik zrównoważonego odłowu (Sustainable Harvest Indicator, SHI) odzwierciedla w jakim stopniu dany segment floty opiera się na połowach „przełowionych” stad, przełowionych w sensie eksploatacji ze śmiertelnością połowową (F), przekraczającą wartość referencyjną. Zgodnie z wytycznymi Komisji Europejskiej jako referencyjną śmiertelność połowową przyjęto śmiertelność F_{msy} (tj. śmiertelność prowadzącą do maksymalnych zrównoważonych połowów, MSY, w skali wielolecia) lub zakres górny tej śmiertelności (tzw. $F_{msy-upper}$), jeżeli został wyznaczony. W celu uproszczenia notacji w dalszej części opracowania śmiertelność referencyjną będziemy oznaczać F_{msy} niezależnie od tego czy odwołujemy się do F_{msy} czy do $F_{msy-upper}$.

Wskaźnik zrównoważonego odłowu danego segmentu floty obliczany jest na podstawie wszystkich stad eksploatowanych przez dany segment, dla których istnieją dane, pozwalające wyznaczyć stosunki F/F_{msy} . Wskaźnik zrównoważonego odłowu jest średnią proporcji F/F_{msy} dla poszczególnych stad eksploatowanych przez dany segment, ważoną przez wartość (V_i) wyładunków tych stad uzyskanych przez dany segment. Można wyrazić to wzorem

$$SHI = \frac{\sum_{i=1}^n V_i \frac{F_i}{F_{msy_i}}}{\sum_{i=1}^n V_i},$$

gdzie i oznacza kolejne rozważane stado, a n jest liczbą uwzględnionych stad.

Im niższa wartość wskaźnika tym w mniejszym stopniu dany segment floty opiera się na połowie „przełowionych” stad. Optymalna jest sytuacja, gdy wszystkie F_i/F_{msy_i} są bliskie 1, wtedy wartość wskaźnika SHI też jest bliska 1, a stada są eksploatowane w sposób zbliżony do zasady MSY. Zgodnie z wytycznymi Komisji wskaźnik jest uważany za niedostępny, gdy więcej niż 60% wartości wyładunków segmentu stanowią wyładunki stad, dla których śmiertelność połowowa lub F_{msy} nie zostały wyznaczone.

Wartości wskaźnika SHI wyznaczono uwzględniając stada, dla których można obecnie obliczyć stosunek F/F_{msy} na podstawie ocen i analiz ICES. Są to stada:

- śledzia zachodniego Bałtyku (podobszary 20-24),
- śledzia centralnego Bałtyku (podobszary 25-29 i 32),
- szprota całego Bałtyku (podobszary 22-32),
- gładzicy w podobszarach 21-32.

W ubiegłych latach w obliczeniach uwzględniano również stado dorsza wschodniego Bałtyku (posługując się wynikami modelu stado-produkcja, SPiCT) oraz dorsza zachodniego Bałtyku. Jednakże w 2025 roku nie wykonywano oceny zasobów dorsza wschodniego Bałtyku, a ocena dorsza zachodniego Bałtyku została przedstawiona bez oceny śmiertelności połowowej (zastąpiono ją przybliżeniem, wyrażonym stosunkiem połowów do biomasy stada rozrodczego). Zatem dla obu stad dorszy nie dysponowano stosunkami F/F_{msy} , stąd nie można było wykonać obliczeń wg przedstawionego wyżej wzoru na SHI. Gdyby były wykonane obliczenia oceny zasobów pozwalające uwzględnić oba stada dorszy, wyniki nie zmieniłyby się znacząco, ze względu na bliskie zero połowy obu stad, a więc i wagi V_i we wzorze na SHI.

W 2023 roku miała miejsce tzw. „benchmarkowa” ocena zasobów śledzia i szprota, w wyniku której zmianie uległy niektóre punkty referencyjne, w tym punkty zasady MSY. W największym stopniu zmieniono te punkty dla śledzia centralnego Bałtyku i stąd oceny zrównoważenia mogą się różnić

od ocen przedstawionych w latach przed oceną „benchmarkową”. Poza tym w latach 2022 - 2024 nie wystąpił segment VL1824DTS, stąd brak obliczeń dla tego segmentu.

Z kolei w roku 2024 przeprowadzono „benchmarkową” ocenę zasobów gładzicy, w której połączono populacje z podobszarów 21-23 i podobszarów 24-32 w jedno stado – stado podobszarów 21-32. To połączenie nie wpłynęło na trendy w ocenach stada - nadal występuje silny wzrost biomasy spowodowany bardzo liczebnymi pokoleniami z ostatnich lat.

W latach 2022-2024 wartość wyładunków stad wymienionych w punktach od a. do d. stanowiła mniej niż 40% całkowitej wartości wyładunków dla segmentów VL0008PG i VL0812PG. Poza tym w roku 2022 i 2023 wartość tych wyładunków była mniejsza niż 40% dla segmentu VL1218DTS, a w roku 2024 – dla segmentu VL1218DFN (tabela 3a). Dla tych lat i segmentów wskaźnik SHI można uznać za niedostępny, jednakże został obliczony i przedstawiony w opracowaniu. Ogólnie wartości F i F_{msy} umożliwiające wyznaczenie wskaźnika SHI były dostępne od 69% do 78% dla sumarycznej wartości polskich wyładunków w poszczególnych latach okresu 2022-2024.

Tabela 3a. Wartość wyładunków łącznych stad, dla których wyznaczono stosunki F/F_{msy} (stado szprotów, gładzic oraz oba stada śledzi), jako procent wartości wyładunków całkowitych wg segmentów w latach 2022-2024 (wartości poniżej 40% zaznaczono kolorem czerwonym).

segment	rok		
	2022	2023	2024
VL0008PG	13	8	13
VL0812PG	22	16	18
VL1218DFN	68	64	0
VL1218DTS	38	38	50
VL1218TM	57	61	86
VL1824TM	85	90	98
VL2440TM	93	95	99

Wartości wskaźnika zrównoważonego odłowu przedstawiono w Tabeli 3b. Zawiera ona wyliczenia dla roku 2024 oraz aktualizację wyliczeń dla lat 2022-2023, wynikającą ze zmian wielkości F/F_{msy} w kolejnych ocenach stanu zasobów wykonywanych przez ICES oraz z aktualizacji wartości połowów w 2023 roku.

Tabela 3b. Wskaźnik zrównoważonego odłowu (SHI) dla analizowanych segmentów polskiej floty w latach 2022-2024. (wartości wskaźnika, które można uznać za niedostępne zaznaczono kolorem czerwonym).

segment	rok			
	2022	2023	2024	średnia
VL0008PG	0.68	0.72	0.36	0.59
VL0812PG	0.66	0.63	0.33	0.54
VL1218DFN	0.96	1.05	0.32	0.78
VL1218DTS	0.91	0.90	0.87	0.89
VL1218TM	0.91	0.93	0.92	0.92
VL1824TM	0.99	1.04	1.14	1.06
VL2440TM	0.98	1.01	1.06	1.02

Wskaźniki zaznaczone w danym roku i segmencie kolorem czerwonym można uznać za niedostępne, gdyż wartość wyładunków segmentu w tym okresie była oparta w mniej niż w 40% na stadach z wyznaczonym stosunkiem F/F_{msy} .

W okresie 2022-2024 wskaźnik SHI dla większości segmentów był niższy niż 1, a dla kilku przekraczał jeden, na ogół nieznacznie (kilka procent). Nieco wyższą wartość osiągnął jedynie dla segmentu **VL1824TM** (1.14), co też nie jest znacznym przekroczeniem. Zatem analizowane segmenty były w większości zrównoważone w sensie tego wskaźnika. Na pewien wzrost wskaźnika SHI w latach 2023-2024 dla segmentów **VL2440TM** i **VL1824TM** wpłynął znaczny spadek zasobów szprota w tych latach i nieco przeszacowane prognozy połowowe tego stada. Mimo powyższych przekroczeń eksploatacja śledzia centralnego Bałtyku i szprota jest bliska eksploatacji zgodnej z zasadą MSY.

W okresie trzyletnim (2022-2024) średni wskaźnik SHI dla wszystkich segmentów z wyjątkiem segmentu **VL1824TM** był niższy lub bliski 1, wskazując na zrównoważenie tych segmentów.

3. Wskaźnik zagrożonych stad

Wskaźnik zagrożonych zasobów (Stock-at-risk indicator, SAR) ma na celu określenie na ile połowy danego segmentu opierają się na stadach, których biomasa jest znacznie zredukowana i ich stan może prowadzić do znaczącego zmniejszenia się produktywności stada. Do takich stad (kategorii stad zagrożonych) zgodnie z wytycznymi Komisji zalicza się:

- a. stada, których biomasa rozrodcza jest niższa niż biomasa wyznaczona jako próg poniżej którego znacząco obniża się odnawialność stada – ta biomasa progowa zwykle oznaczana jest jako B_{lim} ,
- b. stada, dla których zalecono zamknięcie rybołówstwa, zakaz połowów ukierunkowanych, ograniczenie połowów do najniższego możliwego połowu, itp.,
- c. stada, które obejmują regulacje dotyczące zwracania złowionych ryb do morza w nienaruszonym stanie, bądź dotyczące zakazu wyładunku,
- d. stada znajdujące się na „czerwonej liście” lub liście CITES.

Wskaźnik oblicza się jako **liczbę stad** eksploatowanych przez dany segment, spełniających warunki:

warunek 1: wyładunki stada mającego status zasobów zagrożonych stanowią ponad 10% wyładunków danego segmentu floty,

lub

warunek 2: dany segment floty realizuje ponad 10% wyładunków stada, mającego status zasobów zagrożonych.

Formalnie można to przedstawić poniższym wzorem:

$$SRI = \sum_{i=1}^n (1 \text{ jeżeli } (C_i > 0.1C_t) \text{ lub } (C_i > 0.1T_i); \text{ w przeciwnym razie } 0),$$

gdzie

C_i – wyładunek stada i ,

C_t – wyładunek całkowity wszystkich stad w obrębie danego segmentu,

T_i – całkowity wyładunek stada i wykonany przez wszystkie segmenty.

Spśród analizowanych stad kryteria zagrożonych stad w latach 2022-2024 spełniały:

- a) stado śledzia zachodniego Bałtyku,
- b) stado dorsza zachodniego Bałtyku,
- c) stado dorsza wschodniego Bałtyku,

gdyż w tym okresie biomasa każdego z tych stad była mniejsza niż odpowiadająca im wartość B_{lim} . Przykładowo wartość wskaźnika SAR równa 2 oznacza, że segment odławia dwa takie zagrożone stada, a wartość wskaźnika równa zero oznacza, że segment nie odławia żadnego zagrożonego stada (z uwzględnieniem warunku ponad 10%). Wyznaczone dla analizowanych segmentów polskiej floty wartości wskaźnika zagrożonych zasobów (SAR) przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Wskaźnik zagrożonych zasobów (SAR) oraz wyładunki (tys. ton) stad zagrożonych i sumaryczne dla analizowanych segmentów polskiej floty w latach 2022-2024 (wartości wskaźnika większe od zera i połowy stad zagrożonych w sensie wskaźnika SAR zaznaczono kolorem czerwonym).

Rok 2024

segment	wyładunki śledź 20-24	wyładunki dorsz 22-24	wyładunki dorsz 24-32	wyładunki segmentu	wskaźnik SAR
VL0008PG	0.000	0.000	0.001	2.90	0
VL0812PG	0.153	0.000	0.010	3.69	2
VL1218DFN	0.000	0.000	0.000	0.04	0
VL1218DTS	0.002	0.010	0.058	4.16	2
VL1218TM	0.001	0.000	0.011	3.07	1
VL1824TM	0.003	0.000	0.005	17.71	0
VL2440TM	0.101	0.000	0.003	43.30	1
suma	0.260	0.011	0.090	74.87	6

Rok 2023

segment	wyładunki śledź 20-24	wyładunki dorsz 22-24	wyładunki dorsz 24-32	wyładunki segmentu	wskaźnik SAR
VL0008PG	0.001	0.000	0.001	3.01	0
VL0812PG	0.142	0.000	0.012	3.32	1
VL1218DFN	0.000	0.000	0.000	0.34	0
VL1218DTS	0.011	0.029	0.070	5.04	2
VL1218TM	0.001	0.003	0.016	5.37	1
VL1824TM	0.001	0.000	0.013	22.63	1
VL2440TM	0.022	0.000	0.005	55.68	1
suma	0.178	0.032	0.117	95.39	6

segment	wyładunki śledź 20-24	wyładunki dorsz 22-24	wyładunki dorsz 24-32	wyładunki segmentu	wskaźnik SAR
VL0008PG	0.000	0.000	0.001	2.96	0
VL0812PG	0.068	0.001	0.013	4.68	2
VL1218DFN	0.000	0.000	0.000	0.25	0
VL1218DTS	0.007	0.034	0.050	7.71	2
VL1218TM	0.000	0.004	0.018	4.89	2
VL1824TM	0.001	0.001	0.024	26.25	1
VL2440TM	0.073	0.000	0.002	63.01	1
suma	0.149	0.040	0.109	109.75	8

W latach 2022-2024 w żadnym z segmentów floty wyładunki zagrożonych stad (śledź zachodniego Bałtyku i oba stada dorszy) nie przekroczyły 10% wyładunków danego segmentu (warunek 1. opierania połowów na zagrożonych zasobach). Zatem, gdyby oprzeć się jedynie na warunku 1. wskaźnika zagrożonych zasobów, to żaden segment nie poławiał zagrożonego stada w sensie tego warunku. Jednakże w kilku wypadkach wyładunki danego segmentu oparte na stadzie zagrożonym były wyższe niż 10% wyładunków tego stada, zrealizowanych przez wszystkie segmenty polskiej floty (warunek 2. opierania połowów na zagrożonych zasobach). Jeśli analizowanych segmentów jest mniej niż 10, to któryś z definicji będzie miał większy niż 10-cio procentowy udział w całkowitych połowach zagrożonego stada przez polską flotę, chyba że wszystkie połowy byłyby zerowe. Tymczasem polskie wyładunki zagrożonych stad były nieznaczne, stanowiły niewielki odsetek całkowitych wyładunków segmentów polskiej floty i mieściły się w nałożonych kwotach połowowych lub dopuszczalnym przyłowie.

W okresie 2022-2024 wskaźnik SAR dla większości segmentów był niezerowy, wynosząc najczęściej 1 lub 2 (tabela 4). **Jak zaznaczono wyżej, gdyby oprzeć się jedynie na warunku 1. wskaźnika zagrożonych zasobów, to wskaźnik SAR dla każdego segmentu wynosiłby zero – połowy zagrożonych stad w żadnym segmencie polskiej floty nie wynoszą więcej niż 10% połowów segmentu.** W opracowaniu „COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT”⁷ wg informacji podanej na str. 9 wielkość SAR zaznaczono na czerwono jedynie w przypadku, gdy więcej niż 10% połowów segmentu pochodziło ze stada zagrożonego (warunek 1. Wskaźnika zagrożonych zasobów).

W latach 2023-2024 suma wartości wskaźnika SAR wynosiła 6, mniej niż w roku 2022, gdy ta suma wynosiła 8. W największym stopniu na stadach zagrożonych opierał się segment VL1218DTS, dla którego wskaźnik SAR wynosił 2 w każdym z lat 2022-2024, tzn. segment ten przyławiał dwa zagrożone stada (oba stada dorszy), spełniając przy tym warunek 2.

⁷ COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT {SWD(2024) 139 final} Accompanying the document COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL Sustainable fishing in the EU: state of play and orientations for 2025. {COM(2024) 235 final}

4. Wskaźnik zwrotu z inwestycji (ROI) a druga w kolejności najlepsza opcja wariantowa

Wskaźnik zwrotu z inwestycji informuje o efektywności działania przedsiębiorstwa, pozwalając ocenić efektywność zaangażowanego w działalność gospodarczej majątku (kapitału). Jeśli wartość wskaźnika jest wyższa od „0” oznacza to, że majątek generuje dochody. W tej sytuacji interpretacja wskaźnika zależy od kosztu alternatywnego kapitału. Wartość ROI niższa od 0 informuje, że działalność jest deficytowa i wykorzystanie kapitału mogłoby być lepsze gdzie indziej (np. w postaci bezpiecznych papierów dłużoterminowych lub innych źródeł dochodów). Różnice w wielkości wskaźnika dla poszczególnych segmentów statków rybackich pokazują, która grupa jednostek (segment statków) najefektywniej wykorzystuje zaangażowany w działalność majątek. Wskaźnik obliczany jest jako relacja pomiędzy zyskiem, a wartością aktywów trwałych (majątku) przedsiębiorstwa (wartość statku).

Tabela 5 przedstawia wysokość wskaźnika ROI wraz z danymi użytymi do jego obliczenia.

Tabela 5. Wskaźnik zwrotu z inwestycji dla segmentów polskiej floty bałtyckiej – dane w tys. euro, 2023 r.

L.p.	Wyszczególnienie	VL0008 PG	VL0812 PG	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1218 TM	VL1824 TM	VL2440 TM	Ogółem
1	Przychody ogółem w tym:	8 111	9 532	662	2 945	2 544	8 836	22 263	54 894
1.1	przychody z wyładunków	5 002	4 556	153	2 454	2 307	7 879	20 503	42 853
1.2	pozostałe przychody	124	703	0	0	0	0	625	1 452
1.3	Subwencje ^{1x}	2 986	4 274	509	491	238	957	1 135	10 589
2	Koszty ogółem w tym:	6 638	10 056	1 575	2 295	2 075	3 901	14 997	41 537
2.1	wynagrodzenia	1 392	2 665	408	698	588	1 540	5 414	12 706
2.2	praca nieopłacona	3 729	4 233	940	155	403	1	563	10 024
2.3	zużycie energii	375	731	55	784	572	764	4 019	7 300
2.4	naprawy i obsługa	148	478	17	117	88	456	1 252	2 556
2.5	inne koszty zmienne	362	525	13	172	165	332	936	2 504
2.6	koszty niezmiennne (stałe)	447	878	134	307	144	630	1 507	4 047
2.7	amortyzacja	186	545	7	63	115	178	1 307	2 401
3	Zysk/strata (przychody bez subwencji – koszty ogółem)	-1 512	-4 797	-1 422	158	231	3 978	6 131	2 767
4	Aktywa trwałe (wartość)	19 123	43 570	10 360	13 110	6 912	26 607	30 006	149 686
5	ROI (zysk/aktywa trwałe)	-7.9%	-11.0%	-13.7%	1.2%	3.3%	15.0%	20.4%	1.8%

x/ nie uwzględnione w obliczeniach wskaźnika ROI.

Objaśnienia pojęć:

Przychody połowowe – określono na podstawie danych z dokumentów pierwszej sprzedaży. W przypadku ich braku - co dotyczy wartości sprzedaży jednostek mniejszych niż 8 metrów oraz w przypadku niekompletności niektórych danych dla statków powyżej 8 m - wartość sprzedaży ryb została obliczona na podstawie średnich rocznych cen poszczególnych gatunków ryb tych statków, które przedłożyły dokument pierwszej sprzedaży oraz danych dotyczących wielkości połowów całej floty.

Pozostałe przychody – dodatkowe przychody z działalności towarzyszących np. turystyczne i okazjonalne.

Subwencje – obejmują najczęściej pomoc publiczną przyznaną armatorowi statku rybackiego w ramach PO „Ryby”, dotyczy ona przede wszystkim odszkodowań za tymczasowe wstrzymanie połowów oraz dotacje na modernizację statku.

Wynagrodzenia – obejmuje koszty wynagrodzeń brutto wraz z narzutami.

Praca nieopłacona - szacunkowa wartość pracy niezapłaconej (np. właścicieli i ich rodzin).

Zużycie energii – obejmuje wykorzystane przez łódź paliwo i smary.

Naprawy i obsługa – dotyczące prowadzonego serwisu jednostek pływających i urządzeń. Prowadzone w postaci najczęściej usług obcych (np. prowadzenie księgowości). Koszty zawierają wydatki armatorów statków na zakup materiałów i usług służących do bieżących napraw oraz remontów jednostki. Dane określone na podstawie informacji z formularza statystycznego RRW-19.

Inne koszty zmienne – obejmujące wydatki na sprzęt połowowy, łód, skrzynki na ryby, odzież ochronną, pozostałe materiały, wyżywienie załogi, opłaty portowe i wyładunkowe.

Koszty stałe – koszty niezależne od połowów, związane z opłatami, ubezpieczeniami rzeczowymi, ochroną, usługami obcymi z wyjątkiem remontów, kosztami finansowymi, pozostałe itd.

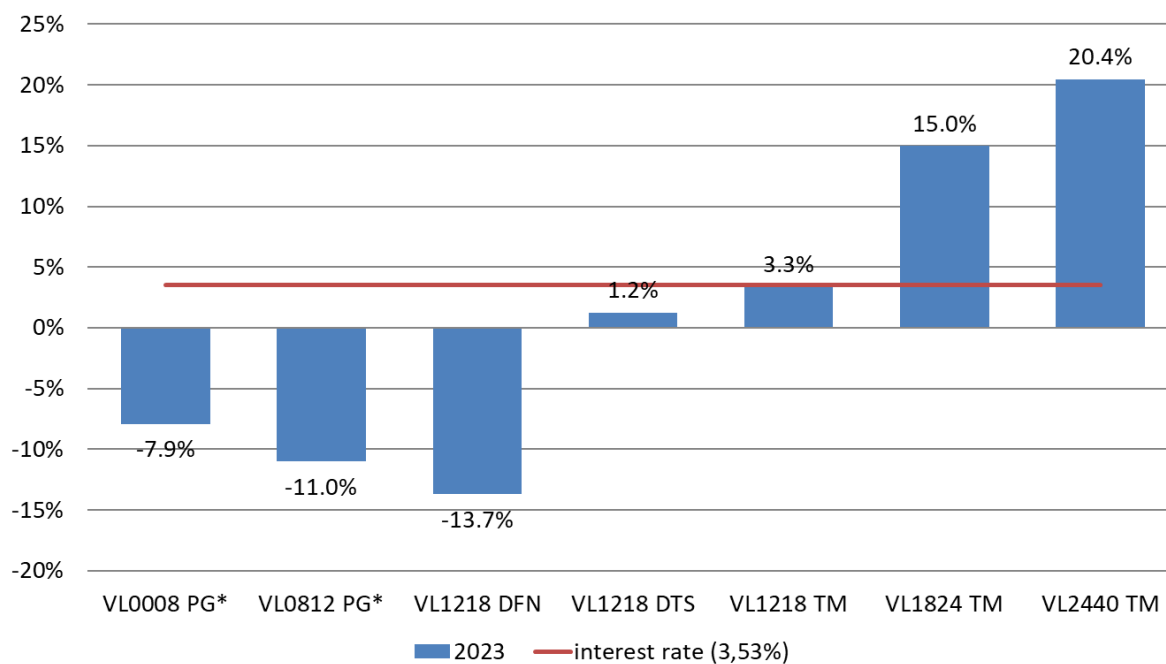
Amortyzacja – obliczona na podstawie ksiąg rachunkowych roczna wartość umorzenia zadeklarowana przez przedsiębiorców w formularzach RRW-19.

Wartość aktywów trwałych – określona indywidualnie dla każdej jednostki rybackiej na podstawie stawki rekompensaty możliwej do otrzymania przez armatora w przypadku wycofania statku z pomocą publiczną.

Zysk lub strata – obliczony na podstawie ww. danych, różnica przychodów z wyładunków powiększonych o inne przychody i kosztów ogółem (bez subwencji).

ROI – wskaźnik pokazujący relację zysku lub straty do wartości aktywów trwałych.

Rysunek 1. Wskaźnik zwrotu z inwestycji (ROI) dla segmentów polskiej floty bałtyckiej (2023 r.).

Interpretacja wskaźników ROI

W 2023 r., wskaźnik rentowności kapitału zainwestowanego w rybołówstwie bałtyckim osiągnął dodatnią wartość 1,85% wobec -0,1% w 2022 r. i 0,1% w 2021 r. Wysokość wskaźnika znajdowała się poniżej poziomu bezpiecznej alternatywy inwestycyjnej (przyjętej zgodnie z wytycznymi na poziomie inwestycji długoterminowych o niskim stopniu ryzyka, w tym przypadku średniej arytmetycznej z 5 lat stóp procentowych dla oceny konwergencji, czyli 3,53%). Poziom wskaźnika uległ poprawie z uwagi na lepsze wyniki finansowe osiągnięte przez dwa największe segmenty statków (VL1824TM i VL2440TM)

Wskaźnik ROI dla segmentu **VL0008PG** zanotował kolejny rok z rzędu wartość ujemną -7,9% (w 2022 r. wskaźnik wyniósł -11,9%). Tym samym znajdował się poniżej wartości referencyjnej. Nieznaczna poprawa wartości wskaźnika spowodowana była wyższą wartością aktywów trwałych, co wynikało z przyjęcia zwaloryzowanych stawek wyceny wartości statków rybackich odpowiadających wysokości rekompensat za trwałe wycofanie. Powtarzające się w ostatnich latach niższe od oczekiwanych wskaźniki ROI wskazują na strukturalny nadmiar zainwestowanego w segmencie kapitału.

W 2023 r. wartość ROI (-11,0%) w segmencie **VL0812PG**, była znacząco poniżej bezpiecznej alternatywy zainwestowania zaangażowanego w połowy kapitału i kształtowała się na poziomie zbliżonym do 2022 r. (-11,7%). W 2023 r. wartość przychodów połowowych osiągniętych przez segment była nieznacznie wyższa (o 5%) niż rok wcześniej, natomiast koszty ogółem zwiększyły się o 24%, głównie z powodu wzrostu kosztów pracy. Osiągnięty ujemny zwrot z inwestycji wskazuje na wysoką negatywną rentowność zainwestowanego kapitału, a tym samym brak zbilansowania go z dostępnymi dla segmentu możliwościami połowowymi (przychodowymi).

Segment **VL1218DFN** osiągnął w 2023 r. ujemną wartość ROI (- 13,7%), co plasuje go na pierwszej pozycji najbardziej deficytowych segmentów floty bałtyckiej. Ujemny wskaźnik efektywności wykorzystania zainwestowanego kapitału obserwowany jest od 2019 r. co wskazuje na strukturalną

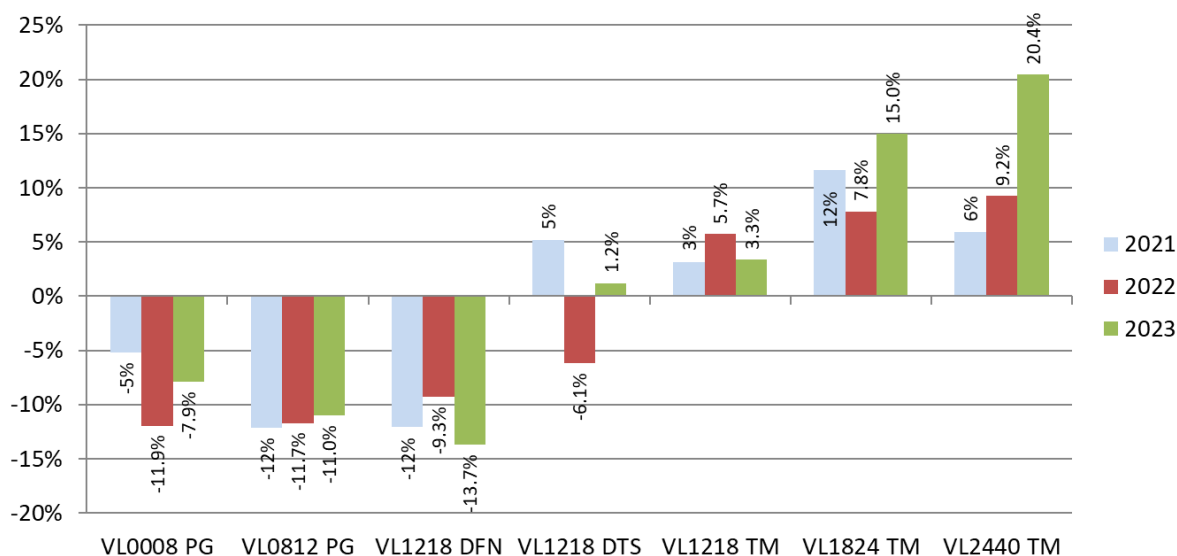
nadwyżkę potencjału połowowego tej grupy statków. Przychody połowowe segmentu w 2023 r. wzrosły niemal dwukrotnie, jednak koszty całkowite jeszcze bardziej bo aż trzykrotnie, głównie przez skokowy wzrost kosztów pracy. Tak wysokie zmiany wartości wynikają z relatywnie niewielkiej liczby statków należących do segmentu oraz ich znacznej rocznej fluktuacji. Docelowo można oczekiwać, że ulegnie on likwidacji, częściowo poprzez trwałe wycofanie, a częściowo przejście do segmentu VL1218TM.

Segment **VL1218DTS** odnotował w 2021 r. wyraźną poprawę wartości wskaźnika, osiągając poziom powyżej wartości referencyjnej. W 2022 r. wskaźnik osiągnął ujemną wartość, spadając do -6,1% (poniżej poziomu referencyjnego). W 2023 r. ponownie nastąpiła poprawa wartości wskaźnika do 1,2%. Mimo, że statki wypracowały pozytywny wynik finansowy i takąż wartość wskaźnika znajdował się on poniżej poziomu referencyjnego (3,53%). Statki należące do segmentu znajdują się w przejściowym etapie, polegającym na przechodzeniu do połowów pelagicznych (z dotychczasowych połowów włokiem dennym). Wskazuje na to rokroczny wzrost znaczenia szprotów i śledzi w wyładunkach segmentu ogółem (patrz tabela 2). Powoduje to fluktuację liczby jednostek należących do segmentu. W 2021 r. były to 22 statki, w 2022 r. 33 statki, w 2023 r. liczba jednostek ponownie spadła do 27 statków, a w 2024 r. do 22. Podobnie jak w przypadku segmentu VL1218DFN można oczekiwać, że i ten segment będzie ulegał stopniowej likwidacji.

Segment **VL1218TM** jest relatywnie nowym, powstałym w 2020 r., segmentem bazującym głównie na statkach należących wcześniej do segmentu VL1218DTS i VL1218DFN. W pierwszym roku, dla którego możliwa była analiza (segment przekroczył liczbę 10 jednostek) segment charakteryzował się bardzo wysoką rentownością kapitału (wskaźnik ROI 30,3%). Wysoki poziom wskaźnika wynikał z relatywnie niewielkiej wartości zainwestowanego kapitału (z uwagi na małą liczebność segmentu) oraz wysokiej zyskowności. W 2021 r. wartość wskaźnika spadła do 3,2%, pozostając ciągle na bezpiecznym poziomie. W 2022 r. wskaźnik ROI był wyższy niż w 2021 r. (5,7%) i wyższy od poziomu referencyjnego. W 2023 r. wielkość wskaźnika wyniosła 3,3% była więc nieznacznie niższa od poziomu referencyjnego (3,53%). Mając na uwadze wieloletnie poziomy wskaźnika ROI status segmentu należy uznać jako zrównoważony.

Do segmentu **VL1824TM** należą jednostki, dla których dominującym narzędziem połowowym są włoki pelagiczne. Statki opierają się głównie na połowach szprotów i śledzi. W 2022 r. nastąpiło pogorszenie wartości wskaźnika (7,8%), jednak pozostawał on nadal na bezpiecznym poziomie. W raporcie z 2024 r. (za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2023 r.) za niepokojące uznano zmniejszenie się wypracowanego zysku z 2,1 mln euro do 1,5 mln euro (-29%). W 2023 r. wypracowany zysk zwiększył się osiągając wielkość 3,8 mln euro – ponad dwukrotnie większą niż rok wcześniej, na co wpływ miał wzrost przychodów połowowych (o 22%) jak i spadek kosztów (o 26%). Wypracowany zysk pozytywnie wpłynął na poprawę wartości wskaźnika, który osiągnął wartość 15%, tym samym wskazując na zrównoważenie segmentu. Ostatnim z segmentów specjalizujących się w połowach ryb pelagicznych jest segment **VL2440TM**. Od wielu lat charakteryzuje się on stabilnymi wynikami finansowymi, przekładającymi się na wysokie wartości ROI. W 2021 r. wskaźnik zwrotu z zainwestowanego kapitału wyniósł 5,9% (znacząco powyżej poziomu referencyjnego), w 2022 r. wyniósł 9,2% czyli o ponad 6 punktów procentowych więcej niż poziom bezpiecznej alternatywnej inwestycji (3,01%). W 2023 r. wysokość wskaźnika ponownie poprawiła się osiągając poziom 20,4%. Było to możliwe dzięki wzrostowi poziomu przychodów połowowych (+23%) przy dużo niższym wzroście kosztów ogółem (+8%). Segment charakteryzuje się zrównoważeniem w długim okresie czasu.

Rysunek 2. Zmiany wielkości wskaźnika ROI w latach 2021-2023.

5. Wskaźnik stosunku dochodu bieżącego do dochodu stanowiącego próg rentowności (CR/BER)

Wskaźnik CR/BER odnosi się do progu rentowności, który informuje o sytuacji, w której przychody zostają zrównane z kosztami stałymi i zmiennymi segmentu. BER (*Break Even Revenue*) jest to poziom przychodów, w których zostają one zrównane z całkowitymi kosztami. Natomiast CR – to wielkość bieżących przychodów statku lub segmentu. Wskaźnik CR/BER ukazuje wartościowo stopień osiągnięcia krótkoterminowej rentowności statku rybackiego. Wartość wskaźnika powyżej „1” informuje, że pokrycie przychodami jest większe lub równe kosztom stałym i zmiennym, co wskazuje na możliwości osiągnięcia zysku na działalności. Wskaźnik niższy od „1” pokazuje, że przychody działalności floty/segmentu są niewystarczające do pokrycia kosztów. Ujemna wartość wskaźnika wskazuje na deficytowość podstawowej działalności uniemożliwiająca pokrywanie kosztów stałych (koszty zmienne są wyższe od przychodów segmentu).

Badanie parametru CR/BER służy ocenie przychodowości danego segmentu oraz relacji pomiędzy przychodami a kosztami działalności ujętymi według stopnia ich zmienności. Wyznaczenie punktu pokrycia służy porównaniu z wartością uzyskanych przychodów. Korzystną ocenę otrzymują segmenty, które wykażą przynajmniej pokrycie na poziomie 100% (wartościowo 1).

Długoterminowe obniżanie się BER świadczy o polepszaniu relacji pomiędzy tymi kluczowymi parametrami ekonomicznymi (przychody/koszty zmienne/koszty stałe) i zwiększaniu potencjału osiągnięcia zysku w danym segmencie.

Tabela 6 zawiera wyliczenia wskaźnika CR/BER dla poszczególnych segmentów floty statków prowadzących połowy w 2023 r.

Tabela 6. Obliczenia wskaźnika CR/BER (przychód bieżący/przychód równoważący) – dane w tys. euro, 2023.

Wyszczególnienie	PG VL0010	PG VL1012	DFN VL1218	DTS VL1218	TM VL1218	TM VL1824	TM VL2440	Razem
Przychody ogółem (CR) w tym:	8 111	9 532	662	2 945	2 544	8 836	22 263	54 894
przychody z wyładunków	5 002	4 556	153	2 454	2 307	7 879	20 503	42 853
pozostałe przychody	124	703	0	0	0	0	625	1 452
subwencje	2 986	4 274	509	491	238	957	1 135	10 589
Koszty zmienne w tym:	6 005	8 633	1 433	1 925	1 817	3 093	12 184	35 089
wynagrodzenia	5 120	6 899	1 349	853	992	1 541	5 977	22 730
zużycie energii	375	731	55	784	572	764	4 019	7 300
naprawy i obsługa	148	478	17	117	88	456	1 252	2 556
inne koszty zmienne	362	525	13	172	165	332	936	2 504
Koszty stałe w tym:	633	1 423	142	370	258	808	2 814	6 448
koszty niezmiennne	447	878	134	307	144	630	1 507	4 047
amortyzacja	186	545	7	63	115	178	1 307	2 401
koszt utraconych możliwości (nie wliczony) *	-2 073	-4 724	-1 123	-1 421	-749	-2 885	-3 253	-16 229
Przychód bez subwencji zapewniający rentowność (BER)	-3 690	-2 218	-17	1 719	1 217	1 331	6 646	31 001
CR/BER	-1.39	-2.37	-9.05	1.43	1.89	5.92	3.18	1.43

* Podobnie jak w latach wcześniejszych w przyjętej metodologii prowadzone są analizy krótkoterminowe stąd koszt alternatywny mimo jego pokazania w tabeli nie jest uwzględniany w kalkulacjach.

Objaśnienia pojęć :

Koszty stałe – koszty niezależne od wielkości połowów związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstw połowowych.

Koszty zmienne – koszty determinowane wielkością połowów (efektów) lub nakładem poniesionego na przedsiębiorcę na połowy.

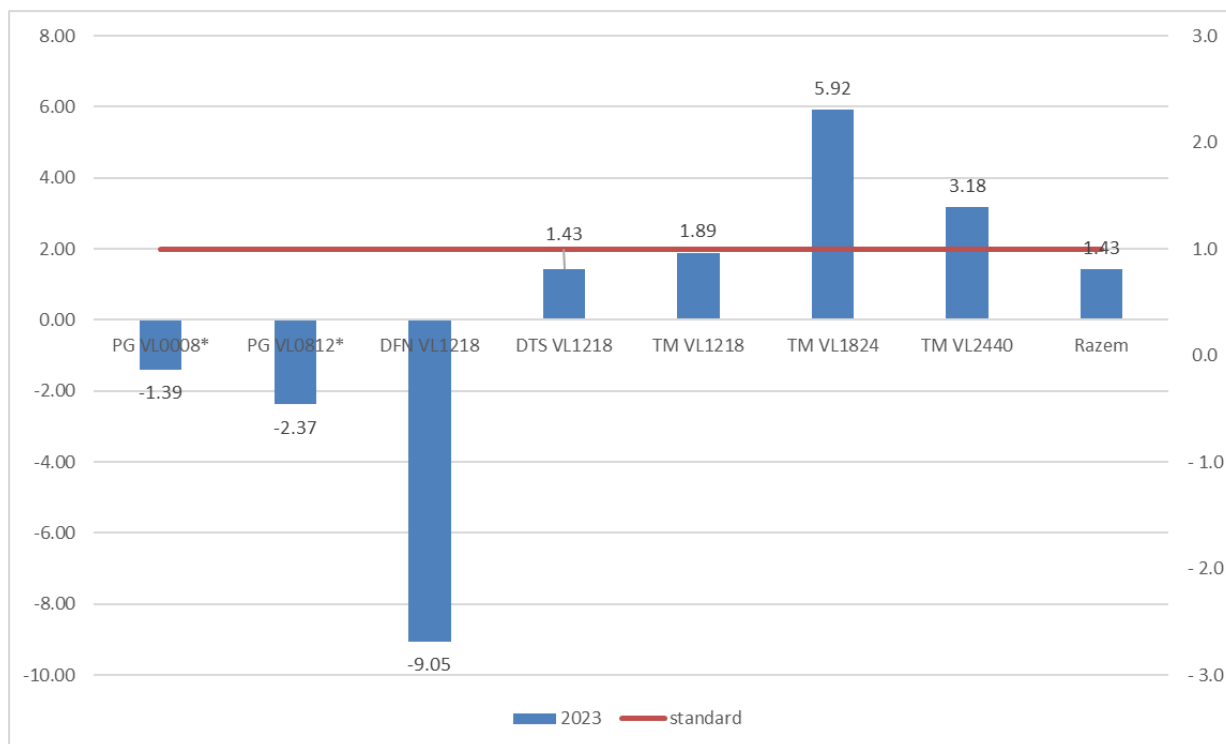
Inne koszty stałe – koszty bezpośrednio nie związane z wielkością połowów statku rybackiego (w tym opłaty portowe, usługi obce, ubezpieczenia, koszty finansowe, pozostałe).

Koszty utraconych możliwości (korzyści) - powinien być uwzględniany tylko do porównań długoterminowych. Stanowi alternatywę zastosowania kapitału w bezpiecznych walorach.

CR – (current revenue) przychód (bieżący) ogółem.

BER – (break even revenue) przychód, przy którym następuje pokrycie kosztów całkowitych (stałych i zmiennych) i uzyskanie zysku normalnego (0).

Rysunek 3. Wartość wskaźnika CR/BER dla poszczególnych segmentów floty rybackiej w 2023 r. (w obliczeniach nie uwzględniono dotacji publicznych).

Interpretacja wyników CR/BER

Wartość wskaźnika dla bałtyckiej floty rybackiej ogółem w 2023 r. uległa poprawie, wynosząc 1,43 przekroczyła poziom referencyjny (1).

W 2021 r. segment **VL0008PG** zanotował znaczącą poprawę wysokości wskaźnika CR/BER, jednak z uwagi na generowane przez tą grupę statków straty był on ujemny -0,20. Co wskazywało na pozostawanie segmentu w stanie niezrównoważenia. W 2022 r. wartość wskaźnika uległa ponownie pogorszeniu i spadła do poziomu -1,75. W 2023 r. wartość wskaźnika uległa poprawie, jednak z uwagi na ujemną wartość, ciągle pozostawała poniżej poziomu referencyjnego. Tym samym segment wskazuje na znaczące niezrównoważenie. Z uwagi na wysoki poziom subwencji otrzymywanych przez jednostki należące do segmentu (2,9 mln euro w 2023 r.) w przypadku uwzględnienia ich w obliczeniach, wartość wskaźnika wyniosłaby 3,33. Tym samym przekroczyłaby poziom referencyjny.

Wyniki ekonomiczne segmentu **VL0812PG** w 2023 r., podobnie jak rok wcześniej, pozostawały poniżej pożądanego poziomu rentowności. Osiągnięta strata (-4,7 mln euro bez subwencji) była wyższa niż w 2022 r. (-3,4 mln euro), jednak nieco niższa od uzyskanych subwencji (4,3 mln euro). Z uwagi na ujemny wynik finansowy, wskaźnik CR/BER miał również ujemną wartość zarówno w 2023 r. jak i w 2022 r. odpowiednio – 2,37 oraz – 1,91. W przypadku uwzględnienia w kalkulacji wskaźnika subwencji wskaźnik wyniosłby 0,6, ciągle pozostawałby więc poniżej poziomu referencyjnego (1).

Segment **VL1218DFN**, jest jednym z segmentów podlegających stopniowej marginalizacji. Liczba jednostek należących do niego co prawda wzrosła z 19 w 2022 r. do 26 w 2023 r., jednak w 2024 r. ponownie spadła do 14. Przychody operacyjne segmentu, mimo dwukrotnego wzrostu pozostawały w 2023 r. w liczbach bezwzględnych bardzo niewielkie (150 tys. euro lub 6 tys. euro na statek). W 2024 r. prognozowany jest spadek wartości przychodów połowowych do zaledwie 70 tys. euro. Wskaźnik CR/BER wypracowany w 2023 był ujemny i wyniósł – 9,05, mimo wspomnianego wzrostu przychodów stanowi to znaczące pogorszenie w stosunku do wyniku z 2022 r. (-2,50) oraz 2021 r. (-4,71). Osiągnięte wartości wskaźnika wskazują na trwałe niezrównoważenie segmentu, który najprawdopodobniej w 2025 r. ulegnie samolikwidacji.

W 2021 r. wskaźnik CR/BER dla segmentu **VL1218DTS** osiągnął wartość 1,93 był więc wyższy od wartości referencyjnej. Wyższa od „1” wartość wskaźnika oznaczała, że segment odzyskał możliwość pokrycia generowanych kosztów zmiennych, stałych i kapitałowych przychodami, a tym samym znajdował się w zrównoważonym stanie. W 2022 r. wskaźnik CR/BER spadł poniżej poziomu referencyjnego osiągając ujemną wartość -0,13; co było konsekwencją znacznego wzrostu kosztów. W 2023 r. segment wypracował ponownie pozytywną wysokość wskaźnika (1,43), na co wpływ miał przede wszystkim znaczący spadek kosztów, głównie paliwa spowodowany spadkiem cen. Osiągnięte w jednym roku pozytywne, a w kolejnym negatywne wartości wskaźnika CR/BER wskazują na niestabilność ekonomicznego funkcjonowania segmentu, na którą wpływ może mieć jego niezrównoważenie.

Segment **VL1218TM** (powstały w 2020 r.) wypracowywał w kolejnych latach pozytywną wartość (powyżej poziomu referencyjnego) wskaźnika CR/BER. W 2020 r. było to 5,22, w 2021 r. 1,46 w 2022 r. 1,86. W 2023 r. wartość wskaźnika wyniosła 1,89, czyli ciągle pozostawała powyżej poziomu referencyjnego. Wypracowane wartości wskazują na stabilną ekonomicznie i zrównoważoną sytuację segmentu.

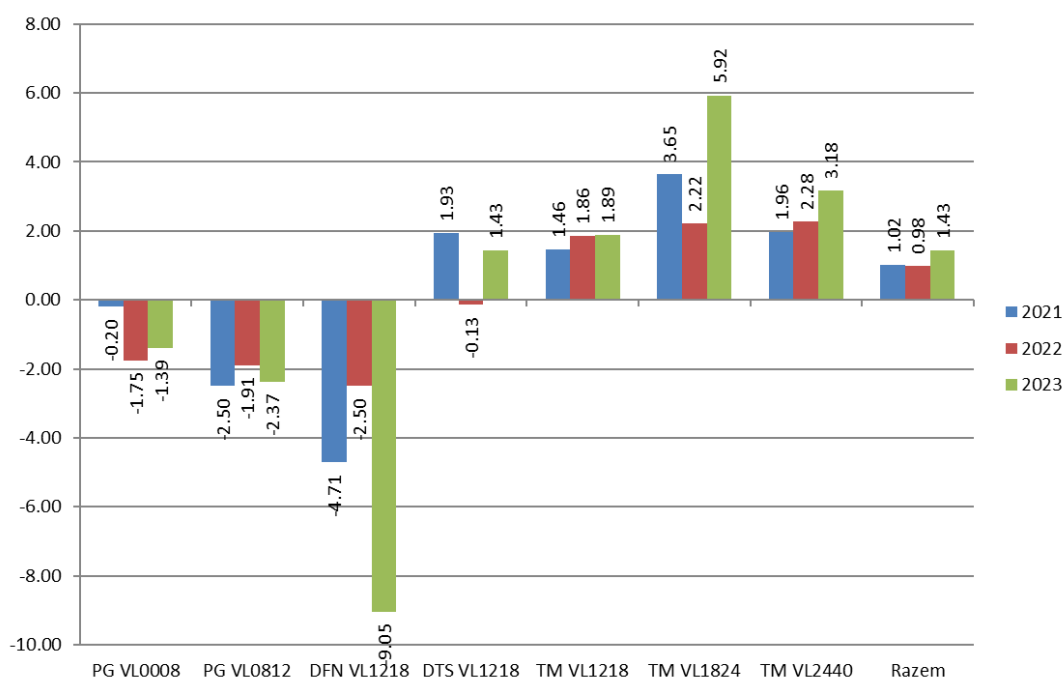
Segment **VL1824TM** kolejny rok z rzędu osiągnął pozytywną wartość wskaźnika CR/BER 5,92 (powyżej „1”). W latach 2020-2022 było to odpowiednio 2,34; 3,65 oraz 2,22. Znacząca poprawa

wartości wskaźnika w 2023 r. wynikała zarówno z wyższych przychodów połowowych (+16%) jak i niższych kosztów (-26%), na co wpływ miały niższe ceny paliwa. Mając na uwadze wieloletnie poziomy wskaźnika CR/BER sytuację segmentu należy uznać za zrównoważoną.

Wskaźnik pokrycia kosztów zmiennych, stałych i kapitałowych przychodami dla segmentu **VL2440TM** wyniósł w 2021 r. 1,96, w 2022 r. 2,28 oraz 3,18 w 2023 r. miał więc wartość dużo wyższą niż referencyjna, co świadczy o utrzymaniu zrównoważonego poziomu segmentu. Niezmiennie dobra kondycja ekonomiczna statków o długości 24 metrów do 40 metrów, łowiących włokami pelagicznymi, jest konsekwencją oparcia działalności połowowej na gatunkach pelagicznych, których kwoty połowowe (mimo fluktuacji) nie ulegały tak głęboko negatywnym zmianom jak miało to miejsce w przypadku dorszy lub łososi.

Wieloletnie dane odnośnie kształtowania się wskaźnika CR/BER przedstawiono na rysunku 4.

Rysunek 4. Wartość wskaźnika CR/BER dla poszczególnych segmentów floty rybackiej w latach 2021 – 2023.

6. Wskaźnik wykorzystania statku⁸

Dane na temat aktywności floty rybackiej prowadzącej połowy na Morzu Bałtyckim zebrano w tabeli 7.

Tabela 7. Statystyki wykorzystania poszczególnych segmentów statków w latach 2022-2024.

Rok	Segment	Liczba statków moc i pojemność			Aktualny nakład			Maksymalny teoretyczny nakład (dane z obserwacji)				WSKAŹNIK	
		liczba	kW	GT	dni	kWdni	GTdni	dni na 1 statek ¹	dni razem	kWdni	GTdni	kWdni	GTdni
2022	VL0008 PG	326	6 238	665	27 680	536 828	57 884	236	76 936	1 472 252	156 843	36%	37%
	VL0812 PG	318	16 434	2 180	21 887	1 126 903	142 642	166	52 788	2 728 044	361 815	41%	39%
	VL1218 DFN	19	2 161	490	824	95 319	21 029	83	1 577	179 363	40 667	53%	52%
	VL1218 DTS	33	4 595	1 060	2 386	339 428	78 908	143	4 719	657 085	151 589	52%	52%
	VL1218 TM	10	1 459	325	810	126 686	25 572	128	1 280	186 752	41 640	68%	61%
	VL1824 TM	49	10 902	2 845	2 865	648 364	174 238	123	6 027	1 340 946	349 895	48%	50%
	VL2440 TM	42	17 321	7 247	3 522	1 469 988	625 573	146	6 132	2 528 866	1 058 062	58%	59%
Suma		797	59 110	14 811	59 974	4 343 516	1 125 846	188	149 459	9 093 308	2 160 510	48%	52%
2023	VL0008 PG	328	6 363	673	27 282	506 576	55 213	283	92 824	1 800 634	190 511	28%	29%
	VL0812 PG	308	15 839	2 093	18 193	974 402	120 127	231	71 148	3 658 809	483 406	27%	25%
	VL1218 DFN	26	3 005	663	908	90 354	18 005	71	1 846	213 355	47 047	42%	38%
	VL1218 DTS	27	4 068	1 012	1 775	242 145	55 555	138	3 726	561 384	139 662	43%	40%
	VL1218 TM	14	2 035	441	1 041	166 669	32 745	133	1 862	270 655	58 666	62%	56%
	VL1824 TM	41	9 339	2 456	2 560	574 157	154 935	140	5 740	1 307 460	343 840	44%	45%
	VL2440 TM	42	17 322	7 249	3 280	1 402 021	600 383	138	5 796	2 390 436	1 000 316	59%	60%
suma		786	57 971	14 586	55 039	3 956 325	1 036 963	233	182 942	10 202 733	2 263 449	39%	46%
2024	VL0008 PG	321	6 251	650	24 642	447 595	48 988	207	66 447	1 294 017	134 528	35%	36%
	VL0812 PG	270	13 434	1 742	15 704	799 005	96 614	164	44 280	2 203 095	285 693	36%	34%
	VL1218 DFN	14	1 763	398	486	46 879	8 043	70	980	123 410	27 887	38%	29%
	VL1218 DTS	22	3 055	708	1 304	183 518	38 207	138	3 036	421 590	97 656	44%	39%
	VL1218 TM	11	1 506	337	630	91 381	19 642	131	1 441	197 286	44 116	46%	45%
	VL1824 TM	42	9 912	2 538	2 173	497 615	130 592	142	5 964	1 407 504	360 396	35%	36%
	VL2440 TM	41	17 030	7 119	2 932	1 268 144	549 369	139	5 699	2 367 170	989 541	54%	56%
Suma		721	52 951	13 492	47 871	3 334 137	891 456	177	127 847	8 014 071	1 939 816	42%	46%

Wskaźnik kWdni i GTdni w 2024 r. podobnie jak w latach wcześniejszych we wszystkich segmentach floty był niższy od wartości referencyjnej (70%), co zgodnie z wytycznymi odnośnie interpretacji wskaźników technicznych wskazuje na **potencjalny nadmiar zdolności technicznych w polskiej flocie bałtyckiej ogółem**. Po wyraźnym pogorszeniu wartości wskaźnika jaki miał

⁸ Obliczenia wskaźnika wykorzystania statku, podobnie jak w latach wcześniejszych, zostały przygotowane w oparciu o dane Centrum Monitorowania Rybołówstwa o aktywności bałtyckiej floty rybackiej znajdujące się w bazie ERS oraz analizy tych danych przeprowadzone w ramach Narodowego Programu Zbierania Danych Rybackich (NPZDR).

Dzień połowowy, podobnie jak we wcześniejszych latach, został zdefiniowany jako dowolny nieprzerwany okres 24 godzin (lub jego część), w którym statek znajduje się w danym obszarze oraz znajduje się poza portem. Dla jednostek raportujących wyniki na miesięcznych raportach połowowych był to dzień kalendarzowy. Moc silnika (kW) i pojemność statku (GT) została określona na podstawie informacji z bazy danych ERS dla danego dnia aktywności połowowej statku. Dlatego obydwie te wartości uwzględniają zmiany parametrów statku jakie miały miejsce w trakcie roku. Wyjątkiem były dane techniczne jednostek niedostępnych z bazy ERS, w ich wypadku oparto się na parametrach technicznych z rejestru statków rybackich. Ponadto, w odróżnieniu od metodologii obliczeń wskaźnika nieaktywnej floty (gdzie uwzględniono tylko statki wpisane do rejestru na dzień 31 grudnia danego roku) w obliczeniach wskaźnika wykorzystania potencjału floty uwzględniono wszystkie statki będące aktywne w trakcie roku (w tym statki, które zostały wprowadzone do wykonywania rybołówstwa komercyjnego po 1 stycznia danego roku, nawet gdy zostały wycofane z wykonywania rybołówstwa przed 31 grudnia). Zgodnie z przyjętą metodologią faktyczną maksymalną liczbę dni połowowych dla danego segmentu określono biorąc pod uwagę liczbę dni najbardziej aktywnego statku do niego należącego. Podobnie jak w latach wcześniejszych nie obliczano teoretycznej liczby dni połowowych.

miejsce w 2020 r. (związanego z zapaścią zasobów dorszy oraz wprowadzonych na szeroką skalę środków pomocowych w postaci rekompensat za tymczasowe wstrzymywanie połowów), w 2021 r. uległ on poprawie i utrzymał się na zbliżonym poziomie w 2022 r. W 2023 r. wskaźniki dla floty ogółem uległy widocznemu pogorszeniu osiągając odpowiednio dla kWdni i GTdni wartości 39% i 46%. W 2024 r. nastąpiła nieznaczna poprawa wskaźnika kWdni (do 42%), wskaźnik GTdni nie uległ zmianie.

Najniższe (najmniej korzystne) wartości analizowanego wskaźnika osiągnęły, podobnie jak we wcześniejszych latach segmenty, do których należą najmniejsze jednostki rybackie **VL0008PG** i **VL0812PG**. W obydwu grupach łodzi wskaźnik wykorzystania potencjału w 2024 r. był bardzo niski i wynosił 34-35%, co w porównaniu z 2023 r. oznaczało poprawę, jednak ciągle niewiele znaczącą, aby zbliżyć się do pożądanego poziomu (70%).

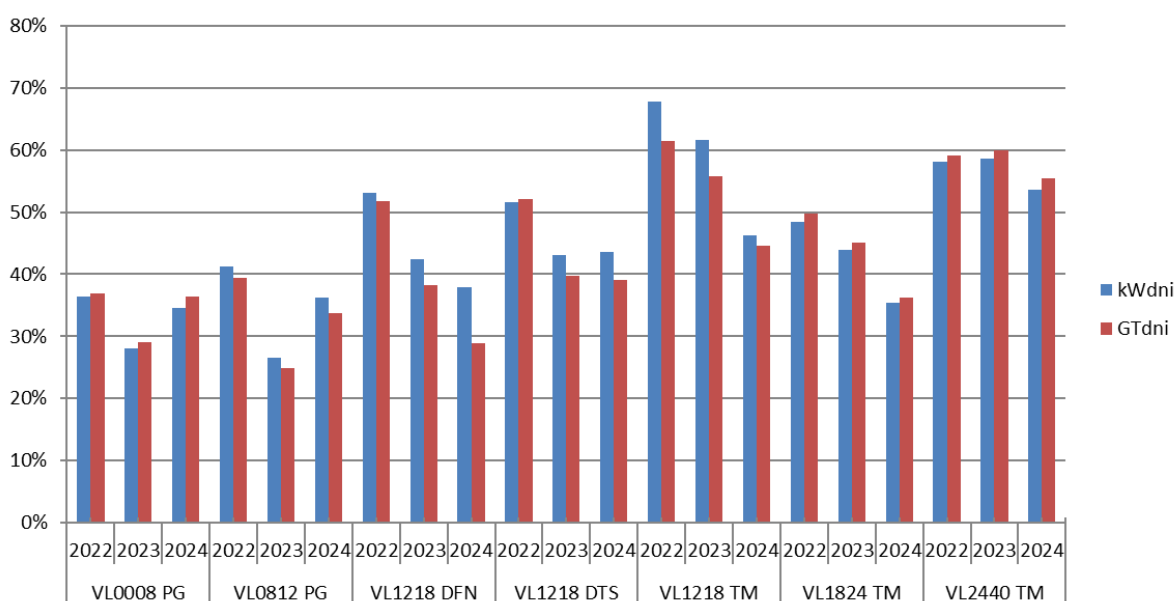
Kolejny rok z rzędu zauważalne pogorszenie wskaźników nastąpiło w segmencie **VL1218DFN** - odpowiednio o 4 i 9 punktów procentowych. Wartość wskaźnika pozostawała na dużo niższym od referencyjnego poziomie, wskazując na istnienie w segmencie nadmiaru zdolności technicznych. Wartości wskaźników nie uległy istotnym zmianom dla segmentu **VL1218DTS**. Wskaźnik kWdni wyniósł 44%, a wskaźnik GTdni 39%. Obydwa wskaźniki pozostawały znacznie poniżej wartości referencyjnej.

Segment jednostek prowadzących połowy przy użyciu włoków pelagicznych (**VL1218TM**) osiągnął wartości wskaźników kWdni i GTdni na poziomie 46% i 45% w stosunku do 62% i 56% w 2023 r. co stanowiło znaczące pogorszenie wysokości wskaźnika, wskazujące na znaczący nadmiar zdolności technicznych i niezrównoważenie.

W segmencie **VL1824TM** wskaźniki kWdni i GTdni pogorszyły się o odpowiednio 9 punktów procentowych, pozostając na poziomie znacząco niższym od poziomu referencyjnego.

W segmencie **VL2440TM** wskaźniki kWdni i GTdni odnotowały spadek o 5 punktów procentowych. Zanotowany spadek efektywności pogłębił ocenę tego segmentu jako jednostek wykorzystujących posiadany potencjał poniżej poziomu referencyjnego.

Rysunek 5. Wykorzystanie w latach 2022-2024 potencjału floty wyrażonego w kWdniach i GTdniach.

7. Wskaźnik nieaktywnej floty

Wskaźniki nieaktywnej floty obliczono w oparciu o dane dla wszystkich aktywnych i nieaktywnych statków bałtyckich zarejestrowanych zgodnie z rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) 2017/218 z dnia 6 lutego 2017 r. w sprawie rejestru floty rybackiej UE, w rejestrze floty rybackiej UE w dniu 31 grudnia roku sprawozdawczego. Za statki aktywne uznano te jednostki, które prowadziły działalność połowową przez co najmniej jeden dzień w roku sprawozdawczym.

Analizę danych przeprowadzono w podziale na klasy długości statków (VL - vessel length), zgodnie z metodologią zbioru danych w ramach (DCF Data Collecting Framework).

Zgodnie z wytycznymi uznaje się, że statki nieaktywne stanowią niewykorzystaną zdolność połowową i tym samym ograniczają wskaźnik efektywności technicznej oraz wykorzystania zdolności połowowej w odniesieniu do całej floty.

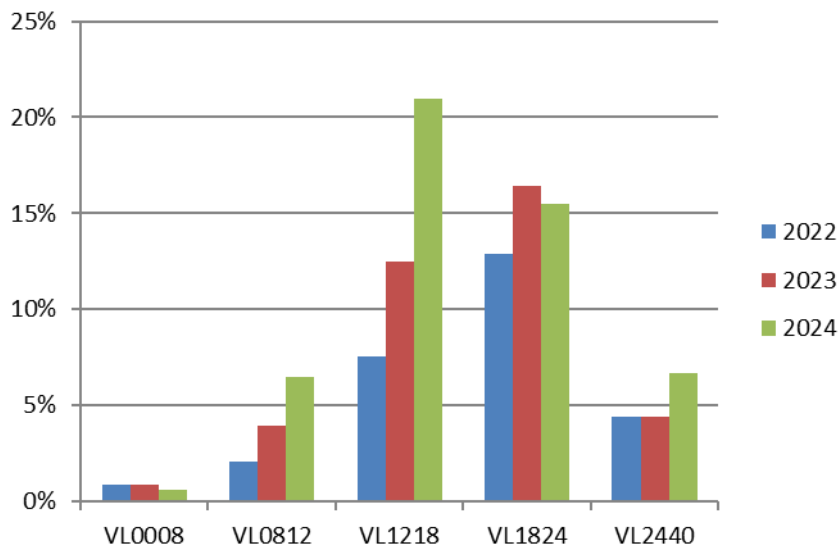
W 2024 r., kolejny rok z rzędu, wzrosła liczba jednostek nieaktywnych w polskiej flocie rybackiej, jednak ciągle pozostawała na relatywnie niewielkim poziomie odpowiednio 6%, 9% i 8% dla liczby, GT lub kW. Wskaźnik floty nieaktywnej był najwyższy w klasach długości 12-18 metrów oraz 18-24 metrów – odpowiednio 21% i 16% dla liczby statków.

Tabela 8. Statystyki aktywności floty bałtyckiej w latach 2022-2024.

Rok	DCF długość	aktywne			nieaktywne			nieaktywne/ogółem		
		liczba	GT	kW	liczba	GT	kW	liczba	GT	kW
2022	VL0008	326	667	6 272	3	4	63	1%	1%	1%
	VL0812	325	2 287	17 022	7	58	356	2%	2%	2%
	VL1218	49	1 435	6 417	4	90	370	8%	6%	5%
	VL1824	54	3 043	11 868	8	458	1 910	13%	13%	14%
	VL2440	43	7 347	17 580	2	239	619	4%	3%	3%
2022 Suma		797	14 780	59 159	24	850	3 319	3%	5%	5%
2023	VL0008	328	674	6 385	3	3	10	1%	0%	0%
	VL0812	315	2 205	16 475	13	127	742	4%	5%	4%
	VL1218	49	1 380	6 108	7	163	729	13%	11%	11%
	VL1824	51	2 971	11 310	10	472	2 150	16%	14%	16%
	VL2440	43	7 352	17 581	2	239	618	4%	3%	3%
2023 Suma		786	14 581	57 859	35	1 003	4 249	4%	6%	7%
2024	VL0008	321	651	6 312	2	3	13	1%	1%	0%
	VL0812	275	1 824	13 899	19	170	976	6%	9%	7%
	VL1218	34	947	4 433	9	230	776	21%	20%	15%
	VL1824	49	2 857	11 120	9	474	1 978	16%	14%	15%
	VL2440	42	7 213	17 230	3	378	969	7%	5%	5%
2024 Suma		721	13 493	52 994	42	1 256	4 713	6%	9%	8%

Na poniższym wykresie przedstawiono w formie graficznej dane o wskaźniku floty nieaktywnej dla trzech ostatnich lat (2022-2024). Zgodnie z wytycznymi w normalnych warunkach można oczekiwać, że w segmencie floty powinno być co najwyżej 10% statków nieaktywnych, co mogłoby być wynikiem generalnych napraw, remontów, przebudowy lub oczekiwaną zmianą właściciela czy przeznaczenia statku. Z kolei sytuacja, w której ponad 20% segmentu floty jest cyklicznie nieaktywne może świadczyć o nieefektywności technicznej, która może wskazywać brak równowagi. W 2024 r. taka sytuacja miała miejsce w grupie jednostek o długości 12 do 18 metrów.

Rysunek 6. Względny udział liczby nieaktywnych jednostek w poszczególnych przedziałach długości statków w latach 2022-2024.

IX. Plan działania

Wprowadzenie

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa⁹ państwa członkowskie wprowadzają środki służące dostosowaniu zdolności połowowej swojej floty do swoich uprawnień do połowów, biorąc pod uwagę tendencje i w oparciu o najlepsze opinie naukowe, mając na uwadze cel polegający na osiągnięciu stabilnej i trwałej równowagi między nimi (artykuł 22.1).

W 2022 r. opracowano plan działania, w którym określono cele dostosowawcze i narzędzia służące osiągnięciu równowagi, w tym cele wymierne, specyficzne dla zidentyfikowanych segmentów floty lub stad ryb, uzasadnione, np. poprzez oszacowanie wpływu proponowanego celu, a także określono ramy czasowe realizacji tych celów (w horyzoncie 8-10 lat).

W niniejszej części opracowania przedstawiono w skrócie zdefiniowane w raporcie z 2022 r. cele i ocenę zrównoważenia wraz ze zaktualizowanymi wynikami oceny ekonomicznej i biologicznej sektora rybołówstwa za kolejny, dostępny rok.

Określenie niezrównoważonych segmentów i przyczyn braku tej równowagi na podstawie obliczonych wskaźników

W Planie działania z 2022 r. stwierdzono niezrównoważenie zdolności połowowej z dostępnymi możliwościami połowowymi w odniesieniu do wszystkich występujących w polskiej flocie bałtyckiej segmentów. Przeprowadzona w 2023 r. analiza wskaźników biologicznych, ekonomicznych i technicznych wykazała zauważalną poprawę tylko w zakresie wskaźników biologicznych. Mając na uwadze, że poprawa ta dotyczyła tylko jednego z trzech niezbędnych dla całościowej oceny lat, nie wpłynęła ona znacząco na zmianę konkluzji przedstawionych w raporcie z 2022 r. Przeprowadzona w 2024 r. analiza wskaźników biologicznych wykazała zrównoważenie we wszystkich segmentach floty. Osiągnięcie zrównoważenia było możliwe głównie dzięki zmniejszeniu śmiertelności połowowej śledzi centralnego Bałtyku.

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1380>

Tabela 9. Stan ogólnego zrównoważenia w segmentach.

Segment	Ocena wskaźnika w 3 latach	Stopień zrównoważenia*	Przyczyna niezrównoważenia
VL0008 PG	Trwała deficytowość ekonomiczna. Brak pokrycia kosztów zmiennych przychodami. Niedostępność oceny zrównoważonego odłowa. Niskie wykorzystanie potencjału floty.	niezrównoważony	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów Brak dorsza
VL0810PG	Trwała deficytowość ekonomiczna Brak pokrycia kosztów zmiennych przychodami. Niedostępność oceny zrównoważonego odłowa. Niskie wykorzystanie potencjału floty.	niezrównoważony	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów Brak dorsza
VL1218 DFN	Pogłębiająca się nieefektywność ekonomiczna. Brak pokrycia kosztów zmiennych przychodami. Zrównoważony odłów. Pogarszające się wykorzystanie potencjału floty.	niezrównoważony	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów Brak dorsza Niskie możliwości przekwalifikowania
VL1218 DTS	Migracja części jednostek do segmentu VL1218 TM Pogarszająca się sytuacja ekonomiczna Zrównoważony odłów Pogarszające się wykorzystanie potencjału floty.	niezrównoważony	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów Brak dorsza
VL 1218 TM	Zrównoważony odłów Bardzo dobre wyniki ekonomiczne Pogarszające się wykorzystanie potencjału floty.	zrównoważony/bliski zrównoważenia	Wyższa zdolność połowowa w stosunku do dostępnych kwot ryb pelagicznych
VL1824 TM	Bardzo dobra, stabilna sytuacja ekonomiczna Zrównoważony odłów Pogarszające się wykorzystanie potencjału floty	zrównoważony/częściowo zrównoważony	Wyższa zdolność połowowa w stosunku do dostępnych kwot ryb pelagicznych
VL2440 TM	Bardzo dobra, stabilna sytuacja ekonomiczna Zrównoważony odłów Pogarszające się wykorzystanie potencjału floty.	zrównoważony/bliski zrównoważenia	Wyższa zdolność połowowa w stosunku do dostępnych kwot ryb pelagicznych

* ocena zrównoważenia dla trzech lat, źródło: Raport flotowy, 2023 – 2025.

Określenie celów dostosowawczych i narzędzi służących osiągnięciu równowagi oraz wyraźne ramy czasowe ich wdrażania.

Z uwagi na brak istotnego wpływu zaktualizowanej o kolejny rok analizy wskaźnikowej na ocenę stanu zrównoważenia polskiej floty rybackiej, nie ma uzasadnienia do zmiany określonych w dotychczasowym planie dostosowania celów dostosowawczych oraz ich horyzontu czasowego. W dokumencie z 2022 r. przyjęto trzy kierunki działań w okresie 5 lat (2023-2027):

- dostosowanie potencjału połowowego floty (redukcja liczby statków w segmentach trwale niezrównoważonych);
- optymalizacja praw połowowych (systemu podziału TAC);
- doskonalenie narzędzi pomiaru oraz modelowania branży rybołówstwa (w zakresie biologicznym i ekonomicznym).¹⁰

W okresie 3-5 kolejnych lat założono działania stabilizacyjne i ewentualne działania dostosowawcze.

W tabeli 10 przedstawiono zaktualizowaną, o wyniki floty z 2023 r., ocenę nierównowagi ekonomicznej. Metodyka obliczeń skali nadwyżki kosztów całkowitych, uwzględniającej niezbędny 5%¹¹ zysk na jednostkę pozostała niezmienną w stosunku do raportu z lat 2022-2024. Z uwagi na zmianę klas długości dla jednostek do 12 metrów, jaka miała miejsce w 2021 r. (podział na segmenty do 8 metrów i od 8 do 12 metrów), analizę dla tych statków oparto tylko na danych z lat 2021-2023.

Przyjęta w 2022 r. metodologia zakłada, że:

- wystąpienie nadwyżki kosztów całkowitych ponad przychodami oznacza, że w badanym okresie segment wykazuje trwałą deficytowość (zwłaszcza jeśli nie są pokryte nawet koszty zmienne), wartości ujemne wskazują przestrzeń finansową do osiągnięcia jeszcze lepszych wyników;
- wartości dodatnie dla parametru „Skala nadwyżki kosztów całkowitych z uwzględnieniem niezbędnego zysku 5% na jednostkę” (tabela 10) oznaczają procentowe przekroczenia nakładów (kosztów) przeciętnej łodzi w segmencie i obrazują o ile koszt musi zostać zredukowany, aby osiągnąć równowagę w znaczeniu ekonomicznym. Dodatnie wartości nadwyżek kosztów odpowiadają skali redukcji liczebności segmentu lub wartości kosztu docelowego jaką należy osiągnąć w celu zrównoważenia ekonomicznego segmentu z zyskiem równym zero;
- wartości ujemne oznaczają o ile niższe są koszty przeciętnej jednostki rybackiej operującej w segmencie w stosunku do przeciętnego, rocznego przychodu jaki może w tym segmencie uzyskać.

¹⁰ Rok 2024 jest pierwszym rokiem wdrożenia programu pogłębionych badań (badania typowych łodzi) i modelowania optymalizacyjnego działalności rybackiej (model holistyczny zarządzania flotą). Na zlecenie MRiRW Morski Instytut Rybacki uruchomił pierwszy etap badań społeczno-ekonomicznych sektora mających na celu kategoryzację jednostek rybackich operujących na Morzu Bałtyckim, budowę dla tych jednostek modeli mikroekonomicznych pozwalających na projekcję efektywności poszczególnych typów jednostek w warunkach zmiennych uwarunkowań działalności (np. limitów połowowych, cen, kosztów itd.). W drugim zakresie zlecenia (modelu holistycznego) rozpoczęto konceptualizację modelu definiując podstawowe parametry charakteryzujące zdolności połowowe floty oraz czynniki determinujące prognozy biologiczne zasobów ryb bałtyckich. Rozpoczęto prace nad przygotowaniem takich prognoz dla podstawowych stad eksploatowanych przez polską flotę na Bałtyku w perspektywie 10 lat jako punktu wyjścia dla scenariuszy optymalizacyjnych.

¹¹ Dla potrzeb określenia skali redukcji założono godziwy zysk w wysokości 5% narzutu na koszty całkowite. Uwzględnienie narzutu zysku powoduje wzrost skali redukcji. Ten współczynnik (z narzutem zysku 5%) przyjęto jako cel programu trwałego zaprzestania działalności połowowej.

Tabela 10. Skala nierównowagi ekonomicznej z perspektywy przeciętnej łodzi w poszczególnych segmentach floty rybackiej.

Parametry/ Segment	VL0008 PG*	VL0812 PG*	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1218 TM**	VL1824 TM	VL2440 TM
Zakładany przeciętny przychód połowowy [tys. Euro]	12.5	14.0	17.3	121.5	150.3	173.6	528.4
Zakładane przeciętne koszty zmienne jednostki [tys. Euro]	14.8	24.3	48.8	102.4	107.8	92.1	321.4
Zakładane przeciętne koszty całkowite jednostki [tys. Euro]	16.4	28.1	56.4	124.6	125.9	118.1	402.6
Skala nadwyżki kosztów całkowitych z uwzględnieniem niezbędnego zysku 5% [%] na jednostkę	28%	52%	71%	7%	-14%	-40%	-25%

* obliczenia na podstawie danych z lat 2021-2023, ** obliczenia na podstawie danych z lat 2020-2023.

 segmenty nierównoważone segmenty zrównoważone

W załączniku 1 i 2 przedstawiono dane odnośnie wartości połowów, kosztów zmiennych i stałych oraz liczby statków rybackich w latach 2019-2023 będące podstawą do obliczeń zawartych w tabeli 10.

Wskazanie szczegółowych celów dla segmentów floty, które są zidentyfikowane jako nierównoważone, tj. cele wymierne, specyficzne dla zidentyfikowanych segmentów floty lub stad ryb, uzasadnione, np. poprzez oszacowanie wpływu proponowanego celu.

Zgodnie z przyjętą w raporcie z 2022 r. metodyką, obliczoną w tabeli 10 skalę nadwyżki kosztów całkowitych (z uwzględnieniem 5% zysku), przełożono na oczekiwaną skalę redukcji floty rybackiej w poszczególnych segmentach statków. Końcowe wyniki obliczeń przedstawia tabela 11. Ogólna wielkość redukcji wyrażona liczbą jednostek rybackich wynosi 260 statków, w tym głównie w segmentach łodzi rybackich VL0008PG (89 jednostek) i w segmencie VL0812PG (158 jednostek).

Tabela 11. Skala redukcji liczebności floty.

Parametry/ Segment	VL0008 PG*	VL0812 PG*	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1218 TM	VL1824 TM**	VL2440 TM	Razem
Liczba aktywnych statków (w 2023 r.)	328	308	26	27	14	41	42	786
Poziom redukcji liczebności łodzi w oparciu o koszty z narzutem zysku 5%	91	162	18	2	0	0	0	273

* obliczenia na podstawie danych z lat 2021-2023, ** obliczenia na podstawie danych z lat 2020-2023.

Jak przedstawiono w poprzednich raportach, oczekiwanym efektem trwałej redukcji liczebności floty rybackiej ma być:

- wzrost przychodów na statek rybacki przy zachowaniu proporcjonalności kosztów zmiennych;
- wzrost wydajności;
- wzrost aktywności statków rybackich.

Ponadto założono pierwszeństwo w selekcji statków do redukcji dla jednostek najmniej ekonomicznie efektywnych, w tym w miarę możliwości jednostek nieaktywnych.

Do dnia 28 kwietnia 2025 r. w ramach dwóch naborów przeprowadzonych od 1 grudnia 2023 r. do dnia 29 grudnia 2023 r. oraz od 3 stycznia 2024 r. do dnia 31 stycznia 2024 r. zezłomowano 138 statki rybackie. Przeznaczona pula środków na wypłatę rekompensat wynosiła odpowiednio 90 mln zł oraz 220 mln złotych. W poniższej tabeli zebrano informację na temat liczby zezłomowanych jednostek w podziale na poszczególne segmenty. Statek do danego segmentu przypisano na podstawie charakterystyki jego działalności w roku poprzedzającym złomowanie lub w przypadku braku aktywności dwóch lub trzech lat wcześniejszych.

Tabela 12. Liczba trwale wycofanych statków rybackich (wykreślonych z rejestru w okresie 1.01.2024- 28.04.2025)

Segment	liczba
VL0008 PG	34
VL0812 PG	70
VL1218 DFN	12
VL1218 DTS	8
VL1218 TM	6
VL1824 DTS	1
VL1824 TM	6
VL2440 TM	1
Razem	138

Jak wynika z danych zabranych w tabelach 11 i 12 do 28 kwietnia 2025 r. zostało osiągnięte 51% poziomu redukcji wynikającej z założeń planu dostosowania. W dwóch najliczniejszych segmentach poziom redukcji wyniósł 37% i 43% odpowiednio dla VL00PG i VL0812 PG. W segmencie VL1218 DFN zezłomowanych zostało 67% liczby statków w stosunku do założonej redukcji. Poziom redukcji w segmencie VL1218 DTS został kilkukrotnie przekroczony (wycofano 8 statków na 2 zakładane do redukcji).

Poniżej przedstawiono, zaktualizowane o kolejny rok, uwagi odnośnie zrównoważenia segmentów w zakresie biologicznym, wpływające na skomplikowaną naturę określenia przyczyn braku równowagi biologicznej, wykazane w raportach z lat 2022-2024 oraz bieżącym raporcie:

- Polska flota eksploatuje zasoby Bałtyku zgodnie z kwotami połowowymi przydzielonymi w ramach UE.
- Wskaźniki SHI wyznaczone w oparciu o najnowszą ocenę zasobów ICES (ICES, 2025) nieznacznie przewyższają 1 w segmentach VL1824TM i VL2440TM. Segmenty te odławiały zgodnie z przydzielonymi kwotami, a te były oparte na zasadzie MSY.

Wg wyliczeń ubiegłorocznych wskaźniki SHI dla tych segmentów były niższe niż 1. Przekroczenie przez SHI poziomu 1 wyznaczone wg tegorocznej oceny ICES jest spowodowane naturalnymi wahaniami w ocenach F/Fmsy wyznaczanych corocznie przez ICES. Poza tym spadek biomasy szprota w 2022-2024 mógł spowodować zbyt optymistyczne prognozy połowowe. Najnowsze oceny przewidują wzrost biomasy stada (b. dobre pokolenie roku 2024) i prawdopodobnie wskaźniki SHI wyznaczone w oparciu o przyszłoroczną ocenę stanu zasobów znowu będą niższe lub bliskie 1. Zatem segmenty VL1824TM i VL2440TM należy uznać za zrównoważone w sensie wskaźnika SHI.

W latach 2022-2024 w żadnym z segmentów floty wyładunki zagrożonych stad (śledź zachodniego Bałtyku i oba stada dorszy) nie przekroczyły 10% wyładunków danego segmentu (warunek 1. opierania połowów na zagrożonych zasobach). Zatem, gdyby oprzeć się jedynie na warunku 1. wskaźnika zagrożonych zasobów, to żaden segment nie poławiał zagrożonego stada w sensie tego warunku i SAR wynosiłby zero. Jednakże w kilku wypadkach wyładunki danego segmentu oparte na stadzie zagrożonym były wyższe niż 10% wyładunków tego stada, zrealizowanych przez wszystkie segmenty polskiej floty (warunek 2. opierania połowów na zagrożonych zasobach). Jeśli analizowanych segmentów jest mniej niż 10, to któryś z definicji będzie miał większy niż 10-cio procentowy udział w całkowitych połowach zagrożonego stada przez polską flotę, chyba że wszystkie połowy byłyby zerowe. Tymczasem polskie wyładunki zagrożonych stad były nieznaczne, stanowiły niewielki odsetek całkowitych wyładunków segmentów polskiej floty i mieściły się w nałożonych kwotach połowowych lub dopuszczalnym przyłowie.

Wskazanie jakie środki są uważane za skuteczne i odpowiednie dla niezrównoważonych segmentów floty, np. poprzez zilustrowanie, w jaki sposób proponowane środki osiągną określone cele i zadania.

W pierwszym planie (2022 r.) przedstawiono środki zaradcze i spodziewane rezultaty planu naprawczego w perspektywie do 2027 roku. Poniższa tabela zawiera ich podsumowanie oraz aktualizację (głównie w zakresie skali redukcji floty rybackiej):

Tabela 13. Oczekiwane środki i rezultaty planu naprawczego.

Segment	Przyczyna niezrównoważenia	Środki zaradcze/okres	Oczekiwane efekty
VL0008 PG	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów. Brak dorsza.	Redukcja floty segmentu o 91 jednostek w ciągu 5 lat. System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego. Badania typowych łodzi i modelowanie.	Rentowność sprzedaży 5% Zmniejszenie nakładu połowowego

Segment	Przyczyna niezrównoważenia	Środki zaradcze/okres	Oczekiwane efekty
VL0812 PG	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów. Brak dorsza.	Redukcja floty segmentu o 162 jednostek w ciągu 5 lat System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego. Badania typowych łodzi i modelowanie (3-5 lat).	Rentowność sprzedaży 5% Zmniejszenie nakładu połowowego
VL1218 DFN	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów Brak dorsza. Niskie możliwości przekwalifikowania.	Redukcja floty segmentu o 18 jednostek w ciągu 5 lat System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego. Badania typowych łodzi i modelowanie (3-5 lat).	Rentowność sprzedaży 5% Zmniejszenie nakładu połowowego
VL1218 DTS	Nadmierna liczba jednostek w stosunku do zasobów. Brak dorsza.	Redukcja o 2 statki w ciągu 5 lat. System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego. Badania typowych łodzi i modelowanie (3-5 lat).	Rentowność sprzedaży 5% Zmniejszenie nakładu połowowego
VL 1218 TM	Niski poziom wykorzystania technicznego statków, zbyt niskie kwoty w stosunku do możliwości połowowych	System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego. Badania typowych łodzi i modelowanie (3-5 lat).	Zrównoważenie biologiczne SHI<1 (średnia trzyletnia),
VL1824 TM	Niski poziom wykorzystania technicznego statków, zbyt niskie kwoty w stosunku do możliwości połowowych	Badania typowych łodzi i modelowanie (3-5 lat). System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego.	Zrównoważenie biologiczne SHI bliskie 1 (średnia trzyletnia)
VL2440 TM	Niski poziom wykorzystania technicznego statków, zbyt niskie kwoty w stosunku do możliwości połowowych	Badania typowych łodzi i modelowanie (3-5 lat). System podziału kwot TAC przyznanych Polsce zorientowany na osiągnięcie/utrzymanie zrównoważenia biologicznego.	Zrównoważenie biologiczne SHI bliskie 1 (średnia trzyletnia)

Określone w Planie działania środki zaradcze w odniesieniu do niezrównoważonych segmentów floty rybackiej będą realizowane w ramach Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury.

Redukcja liczebności segmentów floty rybackiej będzie realizowana poprzez trwałe zaprzestanie działalności połowowej, o której mowa w art. 20 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiającego Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2017/1004.

*Departament Rybołówstwa
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi*

Załącznik 1. Wartość połowów, koszty zmienne i koszty stałe polskiej floty bałtyckiej w podziale na segmenty w latach 2019-2023.

Parametr	Rok	VL0008 PG	VL0812 PG	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1218 TM	VL1824 TM	VL2440 TM
Wartość połowów	2019			303 862	4 938 809		3 622 150	19 691 484
	2020			173 267	2 493 924	1 682 268	6 435 194	17 879 613
	2021	3 643 982	4 457 549	416 849	1 982 057	1 747 702	6 287 309	16 731 072
	2022	3 549 041	4 336 247	77 612	2 671 002	1 480 171	6 787 633	17 166 311
	2023	5 001 541	4 555 580	152 762	2 453 665	2 306 626	7 879 155	20 503 192
Koszty zmienne	2019			752 597	4 097 441		2 375 059	10 353 115
	2020			698 648	2 735 843	683 138	3 842 524	10 213 033
	2021	3 874 187	7 545 949	955 388	1 434 355	1 419 799	3 407 665	11 606 560
	2022	4 630 428	6 943 017	386 935	2 732 332	1 256 078	4 052 459	10 917 321
	2023	6 004 812	8 632 701	1 433 047	1 925 408	1 817 030	3 092 661	12 183 628
Koszty stałe	2019			116 800	1 129 595		779 898	3 077 944
	2020			173 493	599 685	209 272	1 127 812	3 069 757
	2021	454 705	1 036 106	114 223	283 369	224 289	797 374	2 613 567
	2022	465 672	1 165 244	112 367	463 753	175 692	1 234 116	2 957 357
	2023	633 063	1 423 068	141 536	370 020	258 419	808 496	2 813 559

Załącznik 2. Liczba statków rybackich w poszczególnych segmentach w latach 2019-2023.

rok	VL0008 PG	VL0812 PG	VL1218 DFN	VL1218 DTS	VL1218 TM	VL1824 TM	VL2440 TM
2019			13	52		30	43
2020			20	34	11	44	43
2021	324	326	21	22	13	45	44
2022	326	318	19	33	10	49	42
2023	328	308	26	27	14	41	42